

Taruxune Firindena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi nɛn dɔxɔ firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii xɛmɛn Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuun ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yixɛtɛne mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yiifari fɔxɔni, han Nebukadanesari Yerusalɛn suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Babilɔn taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe Mangane Singen 3.1-15

¹ Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani a mangayaan sabati nɛn han! Alatala, a Ala lu nɛn a xɔn, a yi a findi manga binyaxin na.

² Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu kɛmɛ xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin.

³ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amasɔto e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi mɛnna nin, Musa, Alatalaa walikɛɛn bubun naxan ti tonbonni.

⁴ Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan* na Kiriyati-Yeyarin taani, a dɛnaxan yitɔn a

* **1:4: 1.4Layiri Kankirana** fe mɔn seβexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

xili yi, amasotō a bata yi bubuna nde ti Yerusalēn yi nun.

⁵ Bēsālēli, Yuri a dii xēmēna, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi mēna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan mēni Alatala maxōdin xinla ma.

⁶ Sulemani siga saraxa gande sula daxin dēxōn mēna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni.

⁷ Na lōxōn yetēen kōēen na, Ala yi mini Sulemani xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xōli i ma, na maxōdin, n na a soma i yii nēn.”

⁸ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata n fafe Dawuda, i ya walikēen suxu hinanni, i yi n findi mangan na a jōxōni.

⁹ Iki, Marigina Alatala, i layirin naxan tongo n fafe xa, na rakamali, amasotō i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna.

¹⁰ Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa nō i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde nōe i ya yama gbeeni ito marē?”

¹¹ Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “I mi nafunla maxōdinxi, i mi binye maxōdinxi, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen maxōdinxi. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan maxōdinxi alogo i xa nō n ma yamaan matinxinje, n ni i findixi mangan na naxan xun na.

¹² Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yii nēn. N mōn yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munma naxan sotō singen, gbete mōn mi naxan sotōma ba i tan na.”

¹³ Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi dɛnaxan yi, a xɛtɛ Yerusalɛn yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

Sulemani sɛnbɛna fe

Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29

¹⁴ Sulemani yi yɛngɛ so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden kɛmɛ naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fɛma Yerusalɛn yi, a yi a dɔnxɛne rasiga taane yi a wontorone yi ramarama dɛnaxanye yi.

¹⁵ Xɛmaan nun gbeti fixɛn yi gbo ayi Yerusalɛn yi alo gɛmɛne, suman wudine fan yi wuya alo burunna xɔdɛ binla naxanye yi yamanan lanban yireni.

¹⁶ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama dɛnaxanye yi mangan xa.

¹⁷ Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gbeti fixɛn kilo sennin nan na. Soon yi sarama gbeti fixɛn kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

2

¹ Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, gɛmɛ sonle muxu wuli

tonge solomasεξε, muxu wuli saxan kεμε sennin e kantan tiine ra.

² Sulemani yi xεraan nasiga Tire mangan Xu-rami ma, a naxa, “I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fɔfɔne rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yεε xa.

³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nxu xa saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri fajɪ gan daxine a yεtagi, e nun burun nalixina a yεtagi, e nun saraxa gan daxine xɔtɔnna nun ɲinbanna ra, e nun Matabu Lɔxɔne yi, e nun kike nεnεn sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali lɔxɔne birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin.

⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nεn a findi banxi gbeen na, amasɔtɔ nxɔ Ala gbo alane birin xa.

⁵ Koni nde nɔε banxin tiyε a xa? Hali kore xɔnna nun a gbona, a mi nɔε xanɲε a yi. Nde n tan na naxan a ligε n tan yi banxin ti a xa? N saraxa ganden nan tun tima a xa.

⁶ Nayi, yiirawanla nde rafa n ma, naxan fatan xεmaan nun gbeti fixεn nun wuren nafalε. A mɔn fatan gεsεn wurundunɲε, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxine rafalε. A xa fa sa n ma yiirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalen taan nun Yuda yamanani.

⁷ I mɔn xa Liban sumanne rafa n ma e nun fɔfɔne nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikεne fatan Liban wudine sεgε. Nayi, n ma walikεne nun i ya walikεne nɔε walε nεn e bode yi,

⁸ e yi wudi wuyaxi yitɔn n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na.

⁹ I ya walikεen naxanye wudine segeɗma e yi e yibolon, n murutu fujin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri keɗe solomasεε e nun turen litiri keɗe solomasεε.”

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin sebe kedini, a naxa, “Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na.”

¹¹ Xurami mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan boxon nun kore xonna daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yete xa.

¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan wale. Xirami-Abi nan na ra,

¹³ a nga kelixi Dan bɔnsɔnna nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xemaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun gemen wale. A mɔn fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadaxin nafale. A mɔn fatan wanla sawuran sifan birin nafale, a ne seene birin nafale nen muxune naxanye maxodinɗe a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xon e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine.

¹⁴ Iki, n kanna, tin i xa murutun nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikene ma, i naxanye fe falaxi.

¹⁵ Nxu sa Liban wudine segeɗma nen han i waxi xasabin naxan xon ma. Nxu yi e rasiga i ma igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo menni, i siga e ra Yerusalen yi.”

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xəjən naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yatə alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli keme wuli tonge suulun wuli saxan keme sennin.

¹⁷ A yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasexe geme masonle ra geyaan ma, muxu wuli saxan keme sennin kantan tiine nun yamaan nawali muxune ra.

3

Ala Batu Banxin ti fena Mangane Singen 6.1-38

¹ Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fələ Yerusalən yi Moriya geyaan fari, denaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda denaxan yitən Oronan Yebusu kaana lonna ma.

² A banxin ti fələ a mangayaan jee naaninden kiken firinden nan ma.

³ Sulemani yi Ala Batu Banxin beten sa, a kuyana nəngənna ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nəngənna ye məxəje.

⁴ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nəngənna ye məxəje, a kuyan nun banxini gboon yi lan, banxini teena nəngənna ye məxəje. Sulemani yi xema yilenlənxiine sa na birin ma.

⁵ A yi farinne kankan banxin pala gbeen kankene birin ma, a yi xema fajin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yəlxəndi sawurane rafala xemani.

⁶ A yi banxin natofan geme fajine ra, xemaan tan yi kelima Parabayimi nin.

⁷ A yi xema yilenlenixine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire sarijanxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nongonna ye maxaje. A yi xema fani yilenlenixine sa na palaan ma, kilo wuli maxaje nun keden.

⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangban lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A man yi xema yilenlenixine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire sarijanxi fisamantenni, a xema yilenlenixine sa ne fan ma.

¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nongonna ye maxaje. Sawura singen gubugubu keden yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena, a gubugubun boden fan yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna.

¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nongonna ye suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken faxo kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna.

¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nongonna ye maxaje. E yi tixi e sanne xun na, e ye rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadanxin nun a gbeela nun a mamiloxin saxan e bode ra ye masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena
Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi senbeten firin ti banxin yetagi, naxanye yi kuya nongonna ye tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nongonna ye suulun.

¹⁶ A yi yolonxonne rafala, a yi e singan senbetenne ra. A girenada wudi bogi sawura keme rafala, a yi e singan yolonxonne ra.

¹⁷ A yi senbetenne ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yiifanna ma, keden kamma ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, kama ma xiina Boosu.

4

¹ A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nongonna ye mome, a yitena nongonna ye fu.

Ige ramarade gbeena
Mangane Singen 7.23-26

² Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nongonna ye fu, a yitena nongonna ye suulun. Nongonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinje.

³ Ninge sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nongonna ye keden yo keden bun. Ninge sawurane yi rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na.

⁴ Ige ramaraden yi dxi tura sawura sula dxi fu nun firin nan fari, saxan ye rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kamma binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbindin yi ige ramaraden nan bun ma.

⁵ Yiin yε keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a dε kinkin yi rafalaxi nεn alo igelengenna dεna, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli kεmε wuli mαxαne nαxαn nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶ A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun dαxα yiifanna ma, suulun kαmenna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasariηandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na.

⁷ A yi lenpu dαxα seen xεma daxin fu rafala alo a yi yitaxi kedini kii naxan yi, a yi e dαxα Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kαmenna ma.

⁸ A yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kαmenna ma. A mαn yi wuli xuya goronna xεma daxi kεmε rafala.

⁹ A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a mαn yi yin gbeena nde rafala e nun a so dεene, a yi sulan sa dεene ma.

¹⁰ A yi ige ramara se gbeen dαxα Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni.

¹¹ Xirami yi ige ramara seene nun tεε kα seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye fαlα Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini:

¹² Senbetεn xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yαlαnxαn yalane senbetenne kondene maxidi seene ra,

¹³ e nun girenada wudi bogi sawura kεmε naaninna naxanye yi na yαlαnxαn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firinna ma e singan kondene

rabilinni e maxidi seene ra, konden naxanye yi luxi alo barama,

¹⁴ e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi,

¹⁵ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra,

¹⁶ e nun xube kɔ seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na.

¹⁷ Mangan na seene rafala sula raxulunxin na bɔxɔ kui gexine nan kui, Yurudɛn baan mɛrɛmɛrɛni Sukɔti taan nun Sereda taan longonna ra.

¹⁸ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonɲɛ.

¹⁹ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, xɛma saraxa gandena e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari.

²⁰ Xɛma lɛnpu dɔxɔ seene nun xɛma lɛnpune, naxanye yi lanma e radɛgɛ yire sariɲanxi fisamantenna yetagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi,

²¹ wudi fuge sawurane nun lɛnpune nun lɛnpu suxu se xɛma kɛndɛ daxine.

²² Filene nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun dɛɛne yire sariɲanxin so dɛɛn nun Ala Batu Banxin so dɛɛn na, xɛmaan nan yi ne birin ma.

5

¹ Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiyɛ waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin dentɛgɛ Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun xɛmaan nun

seene birin. A yi e sa nafulu ramaradeni Ala Batu Banxini.

Layiri Kankiraan fa fena
Mangane Singen 8.1-13

² Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bənsən kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusalən yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, dənaxan mən xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

³ Isirayila xεmεne birin yi e malan mangan fεma kike solofereden na, sali waxatini.

⁴ Isirayila fonne birin to fa, Lewi bənsənnə mux-una ndee yi fa kankiraan na.

⁵ E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi bənsənni, ne nan e xali.

⁶ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fεma, e ti Layiri Kankiraan yεtagi. E yi yεxεene nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nεε kolonje.

⁷ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire sarijanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma.

⁸ Amasəto maleka sawurane gubugubune yi yibandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma.

⁹ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yεtagi, koni e mi yi toma tandeni. E mən na han to.

¹⁰ Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma,

Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹¹ Saraxaraline yi minima yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasarijan hali e to mi yi yebaxi e yitaxun kii ma.

¹² Lewi bonsonna beti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxa ganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabilane. E yi maxidixi taa dugi fajine nin. E karijanne nun kondenne nun balonne suxi e yii, saraxaraliin muxu kemε firin nan yi tixi e fema naxanye yi xotane fema.

¹³ Xota fene nun beti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xotane fe, e karijanne maxa e nun maxase gbeteeye, e naxa, “Ala fan, a hinanna luma nen habadan!” Na waxatin yeteni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na.

¹⁴ Saraxaraline mi yi naε luyε na e wanla ra, bayo kundaan yi gbo, amasoto Alatalaa noron bata yi Alaa banxin nafe.

6

Ala Batu Banxin nasarijan fena Mangane Singen 8.12-21

¹ Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa,
“Alatala bata a ragidi
a xa dɔxɔ kunda yidimixini!

² N bata banxi fajin ti
naxan findima i dɔxɔden na, i tan Ala,
i luma denaxan yi habadan.”

³ Mangan yi a yeε rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa.

⁴ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa,

⁵ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini ləxəni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bənsənnə xa, banxin tiyə n xinla binya feen na dənaxan yi, n mi mangan sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.

⁶ Koni iki, n bata Yerusalən sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’

⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala.

⁸ Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasəto i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan.

⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fə i ya diina, i naxan sətəxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’”

¹⁰ Sulemani mən yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jəxəni, n yi dəxə Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala.

¹¹ N bata sa Layiri Kankiraan dəxə mənni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

Manga Sulemani Ala maxandina

Mangane Singen 8.22-53

¹² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yətagi, Isirayila yamaan birin yətagi. A yi a yiine yite kore.

¹³ Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure gbeela ra tanden tagi, a yi kuya nɔngɔnna ye sulun, a yite nɔngɔnna ye saxan. A te na fari, a yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore,

¹⁴ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xɔnna ma hanma bɔxɔ xɔnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma nen i ya walikene xa naxanye sigan tima i yetagi e bɔnen birin na.

¹⁵ I bata i ya falan nakamali i ya walikenen xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i den na, i bata na rakamali i senbeni to.

¹⁶ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mon xa a liga i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I jɔxɔ yibirani mi janne n yetagi mumɛ Isirayilaa mangaya gbedeni, xa i ya diine n ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’

¹⁷ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikenen Dawuda xa!

¹⁸ Koni, Ala fa dɔxe muxune tagi dunuɓa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi naɛ xaje a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra.

¹⁹ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya walikena maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati i tantun xuine nun maxandi xuine ra i ya walikenen naxanye tima i xa to.

²⁰ I yene ti banxini ito ra kenen nun yanyin na. I a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nen!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikenen naxan tima yireni ito mabinni.

21 I ya walikεen nun i ya Isirayila yamana maxandine rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xonna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

22 “Xa muxuna nde a boden hakεn tongo, a yi nɔɔn sa a ma, a rakɔɔ, a xa fa a kɔɔ i ya yire sariɲanxin yεtagi banxini ito kui.

23 I a xuiin namε kore, i tin, i ya walikεne kitin sa, i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tɔɲεgelana kitin sa, i yi a suxu a tɔɲεgeni.”

24 “A nɔε ligε nεn yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xεtε, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i yεtagi banxini ito kui,

25 nayi, i xa e xuiin namε kore, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e tan nun e benbane yii.”

26 “A nɔε ligε nεn kore xonna yi balan, tulen mi fa fe mumε e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yεε rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xεtε e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e ɲaxankata,

27 nayi, i e xuiin namεma nεn kore, i diɲama nεn i ya walikεne yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

28 “A nɔε ligε nεn tɔɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamεna hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma suɲene hanma yaxune na Isirayila kaane tɔɔ waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi,

gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure jaxine.

²⁹ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tərən nun e jaxankatan kolonma nən, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni.

³⁰ Nayi, i yi e yabi i dəxədeni kore xənnə ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kəwanle ra, bayo i birin bəjə yi feen kolon, amasətə i tan nan keden pe adamadiine bəjə yi feene kolon.

³¹ Nayi, e gaxuma nən i yεε ra, e lu i ya kiraan xən ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

³² “Xəjən naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nən be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i sənbe gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni,

³³ i a yabi kore xənnə ma, i dəxədeni. Xəjən na naxan birin maxədin i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yεε ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli n naxan tixi!”

³⁴ “A nəε ligε nən Isirayila kaane yi siga e yaxune yεngɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yεε rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa.

³⁵ Nayi, i tuli mati kore xənnə ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

³⁶ “A nəε liga nən, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xələn yitama e ra nən, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso.

³⁷ Koni, e na tubi yamanani e konyiyani dɛnaxan yi, e xɛtɛ i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata hakɛn liga, nxu bata fe naxin liga,’

³⁸ e xɛtɛ i ma e bɔɲɛn birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine rasiga i ma, e yɛɛ rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yɛɛ rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli,

³⁹ nayi, e sanla nun mafanne yabi kore xɔnna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

⁴⁰ “N ma Ala, i yɛɛn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

⁴¹ “Marigina Alatala, keli,

i fa i dɔxɔdeni,

i tan nun i ya Layiri Kankirana,

i sɛnbɛn naxan yi.

Marigina Alatala,

i ya saraxaraline rabilin kisin na

alo domana,

i ya tinxin muxune xa sɛwan sɔtɔ,

bayo i tan fan.

⁴² Marigina Alatala,

i nama i ya manga sugandixin nabɛɲin,

i miri i ya walikɛɛn Dawudaa tinxinyaan ma.”

7

Saraxa baxine Alatala xa

¹ Sulemani yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, tεen yi keli kore xonna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Banxin nafe.

² Saraxaraline mi yi fa nɔε soε Alatala Batu Banxini sɔnɔn, amasɔtɔ Alatalaa nɔrɔn bata yi a batu banxin nafe ken!

³ Isirayila kaane birin tεen to keλε kore xonna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yεtagin lan bɔxɔn ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nεn habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴ Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa.

⁵ Ninge wuli mɔxɔɔɔn nun firin e nun xuruse xunxuri wuli keμε wuli mɔxɔɔɔε, Manga Sulemani yi ne kɔε raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi.

⁶ Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bɔnsɔnna muxune fan ma maxaseene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tantun Dawudaa bεti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nεn habadan!” Saraxaraline yi xɔtane fema nεn e yεtagi, yamaan birin tixi.

⁷ Nayi, Sulemani yi yinna rasariɔan Ala Batu Banxin yεtagi, a yi saraxa gan daxine nun bɔɔε xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba mεnni nεn, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xanɔε mεnna fari.

⁸ Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa

keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni.

⁹ Sanla xi solomasεxεde lɔxɔni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxa ganden nasariɲan nun xi solofere, e mɔn yi sanla fan yetεεn naba xi solofere.

¹⁰ Kike solofereden xi mɔxɔɲen nun saxande lɔxɔni, Sulemani yi muxune raxεε e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi sεwaxi na fe ra han!

*Ala mɔn yi mini Sulemani xa
Mangane Singen 9.1-9*

¹¹ Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiyε na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yetεna manga banxini, a yi nɔ ne birin lige.

¹² Alatala yi mini Sulemani xa kɔεεn na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yetε xa n batu banxin nun saraxa ganden na.

¹³ A nɔε lige nεn n kore xɔnna balan, tulen mi fa fε mumε, hanma n tuguminne yamari e siseene raxɔri bɔxɔn ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma.

¹⁴ Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yetε magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe ɲaxine yi, nayi n nan n tuli matima nεn e ra kore xɔnna ma, n yi e yulubine xafari, n yi yamanan nakεndεya.

¹⁵ Fɔlɔ iki ma, n na n yεεn tima e ra nεn, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi.

¹⁶ N bata banxini ito sugandi, n na a rasarijan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yeen nun n xaxinla tima nen na ra habadan.

¹⁷ I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tonne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii,

¹⁸ nayi, n ni i ya mangayaan nasabatima nen, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, 'I bənsəna mi janje i jəxəni Isirayila xun na habadan.'

¹⁹ Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i me n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbete ye batudeni, i xinbi sin e bun ma,

²⁰ nayi, n na Isirayila kaane bama nen n ma bəxəni n naxan soxi e yii, n yi n me n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamanane birin tagi.

²¹ Hali banxini ito to rayabu iki, n na n me a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabema a ma nen. E yi a fala, e naxa, 'Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?'

²² E yabima nen fa fala, 'Bayo e bata Alatala rabejin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbete ne xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tərəni itoe birin nafa e ma.' "

8

*Sulemani a wali sifa wuyaxine
Mangane Singen 9.10-28*

¹ Nεε mαxαne bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti.

² Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mαn yi xεε ne tiin ma, a yi Isirayila kaane dαxα e yi.

³ Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo.

⁴ Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mαn yi na ti e nun taan naxanye findi se ramadene ra Xamata yamanani.

⁵ Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakantanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a dεεne ti e ma naxanye balanma.

⁶ A mαn yi Baalati taan ti e nun taa gbεεye a yi balone ramarama dεnaxanye yi, e nun yεngε so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalεn taan nun Liban yamanani, e nun a yi dαxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga.

⁷ Xitine nun Amorigine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi dαxi Isirayila yamanani.

⁸ E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxαri, Sulemani yi ne findi konyi walikεne ra, e na yi han to.

⁹ Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na.

¹⁰ Manga Sulemani mαn yi Isirayila kaan muxu kεmε firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikεne xun na.

¹¹ Sulemani yi Misiran mangana dii tεmεn tongo

Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, “N ma naxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasotɔ Alatalaa Layiri Kankiraan soxi de naxan yi, men findixi yire sarijanxin nan na.”

¹² Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so de en palaan yetagi.

¹³ A yi saraxane bama loxo yo loxo alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin birin, Matabu Loxone nun kike nenen sanle nun sali loxo saxanne nee yo nee, Buru Tetaren Sanla* nun Xunsagine Sanla nun Bubu Kui Sanla.†

¹⁴ A yi saraxaraline doxo kuru yeen ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bɔnsɔnna xemene yi findixi beti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa kii naxan yi loxo yo loxo. Sulemani mon yi muxune ti Ala Batu Banxin de ene kantandeni, a ito birin liga nen bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kiini.

¹⁵ E mi mangana yamarine matandi mumɛ lan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu ramaraden ma.

¹⁶ Sulemani wanle birin ke na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti folo loxon ma han a jan. Alatala Batu Banxin wanle ranan na kii nin.

¹⁷ Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi foxo igen de, Edon yamanani.

* **8:13: *Buru Tetaren Sanla*:** Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔryaan 12.15 kui. † **8:13: *Bubu Kui Sanla*** fe se be xi Saraxaraline 23.33-38 kui.

¹⁸ Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi fəxə igen kolon ki faɲi. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin kilo keme kilo məxəɲe tongo, e fa e ra Manga Sulemani xən.

9

Saba manga ɲaxanla a xəɲeyana Mangane Singen 10.1-13

¹ Saba yamanan Manga ɲaxanla yi Sulemani mankana me. Nayi, a yi fa Yerusalen yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a fəxə ra e nun ɲəgəməɲ naxanye yi latikənənne nun xemaan nun munanfan gəməne maxalima. A yi siga Sulemani fəma, naxan birin yi a bəɲeni a yi ne fala a xa.

² Sulemani yi a maxədinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yəba a xa.

³ Saba manga ɲaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi,

⁴ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne marabəribane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kəɲen han a yengin yi bolon.

⁵ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nəndin nan yi a ra n naxan məxi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma.

⁶ N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yəɲen na. E mi yi a tagiin yetəɲen falaxi n xa. N naxan birin məxi, i ya fekolonna dangu na ra.

⁷ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema.

⁸ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i doxo a manga gbedeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kenden sa tinxinni.”

⁹ Naxalan mangan yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii e nun latikononna gbegbe, e nun munanfan gemene. Latikonon fani munma yi to nun singen alo Saba manga naxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹⁰ Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xemaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gbegbe ra e nun munanfan gemene sa keli Ofiri yi.

¹¹ Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxini, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene, alo kondenne nun bolonne maxa se maxane xa. Ne joxon munma yi to nun Yuda yi.

¹² Naxan birin yi rafan Saba manga naxanla ma a ne maxodin, Manga Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yeteen seen naxanye so Saba manga naxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle

Mangane Singena 10.14-29

¹³ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jee keddenna bun ma, na gboon yi sigε han kilo wuli moxoje.

14 Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbεtεne yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xεmaan nun gbeti fixεn na Sulemani xɔn.

15 Manga Sulemani yi yε masansan wure lefaan xεma daxin xungbeen kεmε firin nafala, xεmaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na.

16 A mɔn yi yε masansan seen xεma daxin xurin kεmε saxan nafala, xεmaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa mεnni.

17 Mangani yi sama jinna rafala manga gbεdε gbeen na a xεma igen sa a ma.

18 Tede sennin nan yi manga gbεdεn ma e nun san tiden xεma daxin keden, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fεma.

19 Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi kɔmεnna ma. Na jɔxɔnna mi yi yamana yo yi.

20 Xεmaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xεmaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixεn na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixεn mi yi yatεxi munanfan se ra.

21 Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikene yi naxanye ragima. Nεε saxan yo jεε saxan kunkine yi xεtεma nεn Isirayila yi, e rafexi xεmaan nun gbeti fixεn nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

22 Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane

birin na fata a nafulu kanyaana nun a xaxilimayaan na.

²³ Dunuṅa mangane birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔɲɛni e xa na mɛ.

²⁴ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xɛma daxine nun dugine nun yɛngɛ so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin ɲɛɛ yɔ ɲɛɛ.

²⁵ Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yɛngɛ so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fɛma Yerusalɛn taani, a yi a dɔnxɛne rasiga taane yi naxanye yi yitɔnxi e xili yi.

²⁶ Fɔlɔ Efirati baan ma, siga Filisitine yamanan ma han sa dɔxɔ Misiran danna ra, a tan nan yi mɛnne mangane birin xun na.

²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalɛn yi alo gɛmɛne, suman wudin yi wuya ayi alo burrunna xɔdɛ binla naxan yamanan lanbanni.

²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbɛtɛye nin.

Sulemani yi faxa

Mangane Singen 11.41-43

²⁹ Manga Sulemani kɛwanle birin, keli a fɔlɔn ma han a raṅanna, ne birin seɓɛxi Nabi Natan kɛwali kɛdin kui e nun Silo kaana Axiya nabiya fala kɛdin kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe ma.

* **9:24: *Gbaxaloni*** itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

³⁰ Sulemani ꞓεε tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi.

³¹ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xεμεη Robowan yi ti a ꞓαχᵠni mangayani.

10

Isirayila kaane yi murute Mangane Singen 12.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasᵠᵠ Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na.

² Nebati a dii xεμεη Yerobowan mᵠn yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa dᵠxᵠ denaxan yi. A na xibarune με waxatin naxan yi, a mᵠn yi xετεε sa keli Misiran yi.

³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa,

⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina ꞓingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa.”

⁵ Robowan yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu ε fa n fema.” Yamaan yi siga.

⁶ Manga Robowan yi fonne maxᵠdin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxᵠdin, a naxa, “E maxadin mundun tiyε yamani ito yabin na?”

⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala faꞓine ra, e findima ηηη i ya walikεne ra habadan.”

⁸ Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxadin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane.

⁹ A yi e maxadin, a naxa, “Muxuni ito bata n maxadin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e naxankataxi naxan na. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?”

¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxune e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxadinxi nen a i xa ndedi ba goronna ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, ‘N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxodoxo ayi, koni, n tan a raxodoxoma ayi e ma nen dangu na ra. N fafe e toro bosaan nan na, koni n tan e toroma tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga Robowan fema xi saxande laxonni alo mangana a fala kii naxan yi, a naxa, “Xi saxan na dangu, e fa n fema.”

¹³ Mangan yi ne yabi a xodexen na. Fonne maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na.

¹⁴ A yi e yabi fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafe bata e konyiyaan naxodoxo ayi, koni, n tan a raxodoxoma ayi e ma nen dangu na ra. N fafe e toro bosaan nan na, koni, n tan e toroma tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma. Marigina Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xemena, fata Nabi Axiya, Silo kaan na.

*Isirayila yamanani taxun fena
Mangane Singen 12.16-19*

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,
“Sese mi fa en nun Dawuda tagi,
nxu nun Yese a dii xεmεni ito mi fa malanxi sese ma!

Isirayila muxune, ε xεε ε konne yi!

I tan, Dawuda bənsəna, iki i ya mangayaan naba i ya yamanani!”

Isirayila kaane birin yi keli mεni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikεne kuntigin na. Koni Isirayila kaane yi a magəbn, e yi a faxa. Manga Robowan yi a mafura soε yεngε so won-torona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusaleŋ yi.

¹⁹ Isirayila kaane murutε Dawuda bənsəna xili ma na kii nin han to.

11

*Robowan, Yuda Mangana
Mangane Singen 12.21-24*

¹ Robowan to so Yerusaleŋ yi, a yi Yuda bənsəna muxune malan e nun Bunyamin bənsəna muxune, sofa wuli kεmε wuli tonge solomasεxε, alogo e xa Isirayila bənsəne yεngε, e yamanan lu Robowan ma nən bun ma.

² Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma, a naxa,

³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xεμενα, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa,

⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ε nama fa Isirayila kaane yεngε, naxanye findixi ε ngaxakedenne ra. Ε tan birin xa xετε ε konne yi, amasατo feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xετε Yerobowan yεngεn fαxα ra.

⁵ Robowan yi dαxα Yerusalen yi. A yi taa makan-tanxina ndee ti Yuda yi.

⁶ A yi Betεlemi nun Etami nun Tekowa taane ti,

⁷ e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan,

⁸ e nun Gati nun Maresa nun Sifi,

⁹ e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka,

¹⁰ e nun Sora nun Ayalαn nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanane yi. Ne nan findi taa rakantanxine ra.

¹¹ Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana.

¹² Yε masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa senβεmane ra. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³ Saraxaraline nun Lewi bαnsαnna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma.

¹⁴ Lewine yi e konna nun e seene rabejin, e siga Yuda nun Yerusalen yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa.

¹⁵ Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kidene yi kατo sawurane nun jinge dii sawurane xa, a naxanye rafala.

¹⁶ Bαnsαnna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa

Ala, ne yi bira Lewine fəxə ra siga Yerusalən yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala.

¹⁷ Na yi a liga Yuda yamanan yi sənbe sətə, e yi Sulemani a dii xəmən Robowan mali jεε saxan, bayo e lu nən tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xən jεε saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xəmən Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii tēməna, Yese a mamandenna.

¹⁹ Mahalati yi dii xəməne bari a xa, Yewusi nun Səmaraya nun Sahan.

²⁰ Ba na ra, a mən yi Abisalomi a dii tēmən Maka futu. A yi Abiya nun Atayi nun Sisa nun Selomiti sətə a xa.

²¹ Abisalomi a dii tēmən Maka yi rafan Robowan ma dangu a jaxalan bonne nun a konyi jaxanle birin na.* Jaxalan futuxin fu nun solomasεεε nan yi a yii e nun konyi jaxalan tonge sennin naxanye findi a jaxanle ra, a yi dii xεmε məxəjən nun solomasεεε sətə e nun dii tēmε tonge sennin.

²² Robowan yi tide singen so Makaa dii xəməna Abiya yii, a yi a findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi waxi a findi feni mangan nan na.

²³ Robowan yi xaxinla sətə, a yi a dii xəməne raxuya ayi Yuda nun Bunyamin yamanan xun xən taa rakantanxine birin yi. A yi donse gbegbe so e yii, a yii jaxalan wuyaxi futu e xa.

* **11:21: Konyi jaxanle** sariyan sεbexi Xəɾəyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sətə a jaxanla ra.

12

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalen yenge Mangane Singen 14.25-28

¹ Robowan to yelin finde mangan na, a senben soto, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan nabenin.

² Bayo e mi yi tinxinxi Alatala yee ra yi, Misiran mangan Sisaki yi keli Yerusalen xili ma, Robowan ma mangayaan jee suulundeni.

³ Yenge so wontoron wuli keden kemε firin e nun soo ragiin muxu wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi, Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane nun Kusi kaan naxanye bira a foxo ra keli Misiran yamanani.

⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu siga han Yerusalen.

⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa Robowan nun Yuda kuntigine fema Yerusalen yi, e yi malanxi denaxan yi Sisaki yengedeni. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ε bata ε mε n na, n fan bata n mε ε ra, n yi ε so Sisaki yii.’ ”

⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, “Yoona Alatala xa.”

⁷ Alatala to a to a e bata e yetε magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, “Bayo e bata e yetε magodo, n mi fa e halagima sɔnɔn, n na e ratanga feren fima e ma nen benun waxati, n ma xɔlɔn mi fa Yerusalen lima sɔnɔn fata Sisaki ra.

⁸ Koni e luma nen Sisaki a nɔɔn bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dunuja mangane xa, ne keden mi a ra.”

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalen xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A ye masansan wure lefa xema daxine tongo Sulemani naxanye rafala.

¹⁰ Nayi, e joxo yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin dene kantanma, a yi e taxu ne kuntigine ra.

¹¹ Waxatin birin mangan nema yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansan wure lefane xalima nen mangan fema. Na xanbi ra, e mon yi xete e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yete magodo, Alatala mi fa lu xoloxi a ma, alogo a nama a halagi. Fe fajina nde mon yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalen yi senbemayani. Robowan findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun solofere ti mangayani Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bonsonne birin xa, alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra.

¹⁴ Robowan fe jaxin nan liga, bayo a mi a ragidi a bojeni, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵ Robowan ma kewanle, keli a folon ma han a rapanna, ne sebexi Nabi Semayaa kedine kui e nun fetoon Yido a kedine kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yeye.

¹⁶ Robowan yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Abiya yi ti a joxoni mangayani.

13

Abiya, Yuda Mangana Mangane Singen 15.1-2

¹ Yerobowan ma mangayaan ꞑεε fu nun solo-masεxεden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na.

² A yi a mangayaan liga Yerusalεn yi ꞑεε saxan. A nga yi xili nεn Mikahu, Yuriyeli a dii tεmεna nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yεngεn so nεn Abiya nun Yerobowan tagi.

³ Yεngε so sεnbεmane nan yi Abiya yii, sofa wuli kεmε naanin nan yi a yii. Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kεnden muxu wuli kεmε solomasεxε sɔtɔ.

⁴ Abiya yi te Sεmarayin geyaan fari Efirami geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, “ε tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin!

⁵ ε mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diine yii layirin xɔn naxan mi kalε mumε?

⁶ Koni Nebati a dii xεmεn Yerobowan, Dawudaa dii xεmεn Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kanna xili ma.

⁷ Fuyantenna ndee bata yi e malan a fεma. E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xεmεn Robowan yi dii ꞑɔrεyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili sɔtɔ singen, a sεnbεn mi yi na a xa e yεngε.

⁸ Iki, ε waxi Alatalaa yamanan yεngε feni, dεnaxan Dawudaa diine yii. Sofa gali gbeen nan ε ra, ꞑinge dii sawura xεma daxine ε yii, Yerobowan naxanye rafalaxi ε xa, e findi ε alane ra.

⁹ Koni, ε bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xεmεne nun Lewi bɔnsɔnna muxune,

ε yi saraxaraline fen ε yeεε xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa ɲinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na nɔε finde kide kiin na ε wule alane xa.

¹⁰ Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xεmεne nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fεma.

¹¹ Xɔtɔnna nun ɲinbanna, lɔxɔ yo lɔxɔ, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu yi burun sa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xεma daxine radεge ɲinbari yo ɲinbari. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxɔ Ala. Koni, ε tan bata ε mε a ra.

¹² Ala, nxɔ Ala nun a saraxaraline nxu xɔn, e dɔxi nxu xun na. Ala saraxaraline yeεεn xɔtane fema nεn alogo yamaan xa keli, siga yeŋgeɲi ε xili ma. Isirayila kaane, ε nama Alatala yeŋge, ε benbane Ala, amasɔtɔ ε mi a nɔε mumε!”

¹³ Abiya mɔn yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e yeεε ra, ndee yi lu e xanbi ra.

¹⁴ Yuda sofane yi xεεε e xanbi ra. Koni, e yi a to a yeŋgeɲi yi e yeεε ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yeŋgeε so xɔtaan fe.

¹⁵ Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun Isirayila kaane birin kedi Abiya nun Yuda kaane yeεε ra.

¹⁶ Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane nɔ.

¹⁷ Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasari, e yi muxu wuli kεmε suulun faxa Isirayila sofane ye.

¹⁸ Yuda sofane yi Isirayila sofane nō na waxatini, amasōtō e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹ Abiya yi lu Yerobowan sagatanne, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yesana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane.

²⁰ Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Dōnxēn na, Alatala mōn yi a yēngē, a yi a faxa.

²¹ Koni Abiya tan senben sōtō nen. A yi jaxalan fu nun naanin futu. A yi dii xeme mōxōjen nun firin sōtō e nun dii tēme fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²² Abiya kēwali dōnxēne, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin sebexi Nabi Yido a kēdine kui.

²³ Abiya yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Asa yi ti a jōxōni mangayani. Yamanan yi lu bōje xunbenli a waxatini jee fu.

14

Asa, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.11-12

¹ Naxan yi fan, a tinxin Alatala yee ra yi, a Ala, Asa yi na liga.

² A yi ala gbetene saraxa gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gemene yibō, a yi Asera kide gbindonne rabira.

³ A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala fōxō ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu.

⁴ A yi taan kidene nun wusulan gandene ba Yuda taane birin yi, yamanan yi lu bōje xunbenli a waxatini.

⁵ A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu bɔɲɛ xunbenli, muxu yo mi a yɛngɛ na waxatini, amasɔɔ Alatala bɔɲɛ xunbenla fi nɛn a ma.

⁶ A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, dɛ balan daxine naxanye ma. Yamanan mɔn en gbeeyani iki, amasɔɔ en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi bɔɲɛ xunbenla fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷ Sofa wuli kɛmɛ saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Yɛ masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii. Sofa wuli kɛmɛ firin wuli tonge solomasɛxɛ nan keli Bunyamin bɔnsɔnni, yɛ masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kɛndɛn nan yi e birin na.

⁸ Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyɔn keden yi keli e xili ma, e nun yɛngɛ so wontoro kɛmɛ saxan, e yi siga han Maresa taani.

⁹ Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yɛngɛ so kii ma Sefata lanbanni Maresa dɛxɔn.

¹⁰ Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i nɔɛ sɛnbɛtaren maliyɛ nɛn alo sɛnbɛ kanna. Fa nxu mali, Alatala, nxɔ Ala. Amasɔɔ nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxi i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxɔ Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu nɔ.”

¹¹ Alatala yi Kusi kaane nɔ Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi.

¹² Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi kaa wuyaxi yi faxesa, fayida muxe mi lu, amasɔɔ e halagi nɛn Alatala nun a ganla yɛtagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo.

¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yɛɛ ra, e yi se

wuyaxi tongo.

¹⁴ E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunx-uri wuyaxi tongo e nun ꞓǎǎmēne. Na xanbi ra, e yi xεε Yerusalēn yi.

15

Asa

¹ Alaa Nii Sariꞓanxin yi godo Odēdi a dii xεmēna Asari ma.

² A yi siga Asa fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun ε tan Yuda kaane nun Bunyamin bǎnsǎnna muxune, ε tuli mati n na. Alatala ε xǎn xa ε lu a fǎxǎ ra. Xa ε a fen, ε a toma nēn, koni xa ε xun xanbi so a yi, a mēma nēn ε ra.

³ Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nēn, e mi bira Ala yεtēn fǎxǎ ra, saraxarali mi yi na naxan yi e xaranꞓε, sariya fan mi yi na.

⁴ Koni, e xεtε nēn Alatala ma, Isirayilaa Ala, e tǎrǎ waxatini, e yi a fen, a yi a yεtε yita e ra.

⁵ Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini bǎꞓε xunbenli, bayo kǎntǎfinle yi yamanan birin yi.

⁶ Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasǎtǎ Ala bata yi ꞓaxankatan sifan birin nagodo e ma.

⁷ Koni iki, ε tan xa ε sǎbε so, ε nama xadan, amasǎtǎ ε kǎntǎnna sǎtǎma nēn.”

⁸ Manga Asa to na nabiya falane mε, Nabi Asari naxan ti, Odēdi a dii xεmēna, Asa yi a sǎbε so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo

Efirami geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so deen palaan yetagi.

⁹ A yi Yuda kaane nun Bunyamin bənsənna muxune birin malan e nun muxun naxanye sa keli xi Efirami bənsənna nun Manase bənsənna nun Simeyən bənsənna ye, e fa dəxə Yuda yamanani, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nən Asa fəxə ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xən.

¹⁰ Asaa mangayaan jεε fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalən yi.

¹¹ Na ləxəni, e fa xuruseen naxanye ra keli yeŋeŋi, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, jinge kεmε solofere e nun yeXεε wuli solofere.

¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bəjən nun e niin birin na.

¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeena, xεmən nun jaxanla, na kanna yi lan nən a faxa.

¹⁴ E yi e kələ Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xəta xuini.

¹⁵ Yuda kaane birin yi sɛwa na kələna fe ra, bayo e layirin xidi e bəjən birin nan na, e yi Alatala fen sɛwani, a yi a yete yita e ra. Alatala yi bəje xunbenla fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa jaxalan mangaya tiden ba a yii, amasəta a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi na gbindonna rabira, a yi a gan Kedirən lanbanni.

¹⁷ Koni, Asa mi taan kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala fəxə ra a bəjən ma feu, a siimayaan birin yi.

¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dεntεgε Ala xa e nun a tan yetεen bata yi naxanye dεntεgε Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixεn nun xεmaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yεngε mi so Yuda yi han Asaa mangayaan jεε tonge saxan e nun suulundena.

16

Asa yi yεngεn nakeli Basa xili ma Mangane Singen 15.16-22

¹ Asaa mangayaan jεε tonge saxan e nun sen-ninden, Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan sεnbε so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixεn nun xεmaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii.

³ A mɔn yi xεraan nasiga a faladeni, a naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xεmaan nun gbeti fixεn nasiga i ma. Nayi, sa layirin kala ε nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.”

⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Lyon taan nɔ e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi ramarama dεnaxanye yi.

⁵ Basa to na mε, a yi ba Rama taan tiyε.

⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gεmεne nun wudine maxali Manga Basa naxanye

malan Rama taan senbe so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kasoon na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fema, Yuda mangana. Fetoon nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, “Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra.

⁸ Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so nen i yii, bayo i yigi sa nen a yi.

⁹ Alatala dununa yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bonen mumeen luxi a xa, alogo a xa e senbe so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo folo to ma, i soma nen yengene yi.”

¹⁰ Asa yi xolo fetoon ma han, a yi a sa kasoon na, amasoto a yi xoloxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yeteni, Asa yi a yamaan muxuna ndee jaxankata folo.

Asaa mangayaan danna

Mangane Singen 15.23-24

¹¹ Asa kewanle, keli a folon ma han a rajanna, ne sebexi Yuda nun Isirayila mangane kedine kui.

¹² Manga Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun solomanaaninden na, fure jaxin yi Asa sanne suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala fen, a lu seribane nan tun fenje.

¹³ Asa yi faxa a mangayaan jee tonge naanin e nun kedenna ma.

¹⁴ E yi a maluxun a gaburu gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi a sa sadena nde ma naxan yi

maxidixi se fajine ra, e ture xiri jaxumæn so a ma alo a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbegbe gan a binya feen na.

17

Yosafati, Yuda Mangana

¹ Asaa dii xemæn Yosafati yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani. A yi senben sɔtɔ Isirayila xili ma.

² A yi sofane rasiga Yuda taa rakantanxine birin yi, a yi yamana kanne dɔxɔ a yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye birin tongo Eframi kaane yii.

³ Alatala yi lu Yosafati xɔn, bayo a lu nɛn a benba Dawudaa kiraan xɔn. A mi Baali suxuren batu,

⁴ a a fafe a Ala batu nɛn, a yi a yamarine suxu. Isirayila kaane yi naxan ligama, a tan mi tin na ma.

⁵ Alatala yi a mangayaan senbe so, Yuda kaane birin yi fama nɛn finmaseene ra Yosafati xɔn. A yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ.

⁶ A yi lu Alatala batu dexunni, na nan a liga, a yi taan kidene kala, a yi Asera kide gbindonne birin naxɔri Yuda yi.

⁷ A mangayaan jɛɛ saxanden ma, a yi a kuntigini itoe rasiga Yuda taane yi e muxune xarandeni: Ben-Xayili nun Abadi nun Sakari nun Nataneli e nun Mikahu.

⁸ A yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee fan nasiga e fɔxɔ ra: Semaya nun Netaniya nun Sebadiya nun Asaheli nun Semiramoti nun Yehonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun Tobadoniya. Saraxarali firin fan yi e fɔxɔ ra: Elisama nun Yehorami.

⁹ E yi sa Yuda kaane xaran sariyane ma naxanye seβexi Alatalaa sariya kedin kui. E yi Yuda birin yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati senβen naxan soto

¹⁰ Alatala yeεragaxun yi Yuda yamanan nabilinna taane birin suxu, e mi susu Yosafati yεnge.

¹¹ Filisitine yi fa gbeti fixen nun se wuyaxi ra Yosafati xon, Arabune yi fa konton wuli kemε solofere kemε solofere ra e nun kotō wuli kemε solofere kemε solofere.

¹² Yosafati a mangayaan yi lu sabate kati. A yi taa makantanxine nun se ramaradene ti Yuda yamanani.

¹³ Se gbegebe yi ramaraxi a xon Yuda taane yi, e nun sofa kendene Yerusalen yi.

¹⁴ E yatene ni i ra bōnsōn yeεn ma:

Yuda bōnsōnni, Adena, gali kuntigin yi sofa wuli kemε saxan nan xun na.

¹⁵ Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli kemε firin wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁶ Sikiri a dii xεmena Amasiya fan yi tugunxi na ra, naxan a yete dentεge Alatala xa, a yi sofa wuli kemε firin nan xun na.

¹⁷ Bunyamin bōnsōnni, Eliyada, sofa kendēn yi sofa wuli kemε firin nan xun na naxanye yi xali-makunla wolima.

¹⁸ Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli kemε wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁹ Sofaan naxanye yi walima mangan xa ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga Yuda taa rakan-tanxine yi.

18

Yosafati nun Axabi Mangane Singen 22.1-4

¹ Yuda mangan Yosafati yi binyen nun nafunla sətə, e nun Manga Axabi yi findi bitanmane ra.

² Nεε dando to dangu, a yi siga Axabi fεma Samari taani, Axabi yi yεxεε wuyaxi nun jinge wuyaxi kəε raxaba Yosafati nun a fəxərabirane donseen na. Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin xa siga Ramoti kaane yengɛdeni Galadi yamanani.

³ Axabi, Isirayila mangan yi a fala Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “I sigε n fəxə ra Ramoti taani Galadi yamanani yengε sodeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan nun i ya yamana, nxu birama nεn i fəxə ra siga yengeni.”

Waliyine yi nə sətəna fe fala Mangane Singen 22.5-12

⁴ Koni, Yosafati mən yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxədin singen.”

⁵ Nayi, Isirayila mangan yi waliyine malan, kεmε naanin jəxən, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yengən so Ramoti taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?” E yi a yabi, e naxa, “Ala a soma nεn mangan yii.”

⁶ Koni, Yosafati yi a maxədin, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi fa be yi, en nəε Alatala maxədinjε naxan xən?”

⁷ Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mən na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasətə a fe jaxin nan tun falama n

xa, a fajin mi na mumε! A xili Mikahu, Yimilaa dii xεmεna.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.”

⁸ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xεmεna.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi dɔxi lonna ma Samari taan so dεen na, e mangaya gbεdene yi, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yεtagi.

¹⁰ Sedeki, Kenan ma dii xεmεn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bɔnbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxɔri.’ ”

¹¹ Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii.”

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala Mangane Singen 22.13-28

¹² Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yitɔn i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!”

¹³ Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.”

¹⁴ Mikahu to fa mangan fεma, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yεnge Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i nɔɔn sɔtɔma nɛn. Mɛn kaane soma nɛn i yii.”

15 Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakɔɛ Alatala yi sanɓa ma yoli fa fala i xa ɲɔndin nan gbansanna fala n xa?”

16 Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xεε a konni bɔɲε sani!’ ”

17 Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa? A mi fe faɲin falama n xun ma mumε! A fe ɲaxin nan tun falama.”

18 Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbɛdeni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a kɔmɛnna ma.

19 Alatala naxa, ‘Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yengɛdeni Galadi yamanani, a faxa?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbεε fala.

20 Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yεtagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan nɔε a mayendenɲε nεn.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’

21 A yi a yabi, a naxa, ‘N minima nεn, n wulen naso a waliyine birin dε.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a mayendenma nεn, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.’

22 Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin dε. Alatala bata a ragidi a xa ɲaxankatan nafa i ma.”

23 Nayi, Kenan ma dii xεmεn Sedeki yi a maso, a Mikahu dεεn garin, a yi a magele, a naxa, “Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xɔn, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?”

24 Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini ləxən naxan yi, i a kolonma nən.”

25 Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a ra Amən fəma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xəmənə.

26 I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a ε xa xəmənə ito sa kasoon na, ε yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xεtε kəndəyani.’”

27 Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i xεtε kəndəyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mən yi a fala, a naxa, “E tan yamaan birin xa ε tuli mati.”

Manga Axabi yi faxa yəngəni

Mangane Singen 22.29-35

28 Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani.

29 Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbətε, n siga yəngəni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxətε, a siga yəngəni.

30 Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yəngε so wontoro kuntigine ma, a naxa, “E nama muxu yo yəngε fə Isirayila mangan tun.”

31 Yəngε so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yəngε. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma.

32 Yəngε so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra.

33 Anu, xəmənə nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li

makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, i n namini yenge soden fari ma, amasoto n bata maxolo.”

³⁴Yengen yi naxu ayi na loxani. Isirayila mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han jinbanna ra, a yi faxa soqe godon na.

19

Yosafati yi kitisane dexo Yuda yi

¹ Yuda mangan Yosafati yi xete boqe xunbenli Yerusalen yi.

² Fe toon Yehu, Xanani a dii xemen yi mini a ralandeni. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I muxu naxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xolo i ma.

³ Koni hali na, fe fajina nde man i yi, bayo, i bata Asera kide gbindonne raxori i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu.”

⁴ Manga Yosafati yi lu Yerusalen yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sigε, keli Beriseba taan ma siga han Eframi geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala.

⁵ A yi kitisane dexo Yuda yamanan taa rakan-tanxine birin yi.

⁶ A yi a fala kitisane xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma, amasoto ε mi kitin sama muxune xan xili yi, koni ε a sama Alatala nan xili yi. A tan yeteen luma nen ε xon ε nema kitin bolonje waxatin naxan yi.

⁷ Nayi, Alatala yeragaxun xa lu ε yii, ε a liga ε yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinje tinxintareyaan ma kitini, a mi tinje muxune

xa rafisa e bode xa, a mi tinje ε dimi yi seene rasuxu mayifuni.”

⁸ Na kiini, Yosafati mən yi Lewi bənsəna mux-une nun saraxaraline nun Isirayila bənsən xunne dɔxɔ Yerusalən yi, alogo e xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengene nan yamaan tagi.

⁹ A yi e yamari, a naxa, “E kitin sa Alatala yeεragaxun nun tinxinni.

¹⁰ E ngaxakedenna naxanye taa gbətene yi, ne na fa kiti yo ra ε xən, xa a findi faxa feen na, hanma yengena, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, ε e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xɔɔ ε nun ε ngaxakedenne ma. E na nan ligama alogo ε tan yeten nama bira Alatala ra.

¹¹ Saraxaraline kuntigina Amari ε xun na Alatala feene yi. Yuda bənsən kuntigin Sebadiya, Yisimayeli a dii xemena ε xun na mangana feene birin yi. Lewine fan ε fema sebeli tiine ra. E ε yixɔdɔxɔ, ε wali, Alatala xa lu na kanna xən naxan walima a fajin na.”

20

Yosafati a Ala maxandina

¹ Na to dangu, Moyaba kaane nun Amonine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengedeni.

² Xerane yi fa Yosafati fema, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengedeni sa keli Fɔxɔ Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasasən-Tamari taani,” denaxan mən xili En-Gedi.

³ Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mən yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani.

⁴Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan Alatala maxandideni.

⁵Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nen en yetagi.

⁶A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xonna ma, i tan nan yamananane birin xun na. Muxu yo mi nae tiye i ye ra.

⁷I tan, nxo Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan ye ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna Iburahima bõnsonna muxune?

⁸E yi doxo a yi, e yi yire sarijanxin ti, e yi a fala, e naxa,

⁹‘Xa fe jaxina nxu soto alo fe xolena hanma yengena hanma fitina furene hanma fitina kamena, nxu fama nen i yetagi banxini ito yi, amasoto i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxo toroni, i yi nxu rame, i yi nxu mali.’ ”

¹⁰“Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geyaan muxune bata fa nxu yengedeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbetε tongo, e mi e halagi.

¹¹A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bõxon ma i naxan soxi nxu yii.

¹²Nxo Ala, i mi i ya kitin yite e ra ba? Amasoto fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yengema, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yen tixi i ra.”

Ala yi no soton nagidi Yuda ma

¹³ Yuda yamaan birin yi ti Alatala yεtagi, hali e diidine nun e naxanle nun e mamandenne.

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bənsəna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xεmεna. Sakari fafe yi xili nεn Bεnaya, na fan fafe yi xili Yeyiyeli, na fan fafe yi xili Matani.

¹⁵ Yaxasiyeli yi a fala, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun i tan Manga Yosafati, ε liga ε yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama gaxu, ε nama xuruxurun gali gbeeni ito yεε ra, bayo ε yεngε mi yεngeni ito ra, koni Ala nan ma yεngε a ra.

¹⁶ Tila, ε siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, ε sa e lima nεn lanbanni Yeruyeli tonbonna yεtagi.

¹⁷ E hayu mi e yεngε feen ma. E fa, ε fa ti be, ε Alatalaa maliin sətəma nεn. Yuda kaane nun Yerusalen kaane, ε nama gaxu, ε mini e yεtagi tila, Alatala ε malima nεn!’ ”

¹⁸ Yosafati yi a xinbi sin, a yεtagin yi lan bəxən ma, Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi e xinbi sin Alatala yεtagi.

¹⁹ Lewi bənsəna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

²⁰ E yi keli xətən, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane, ε tuli mati n na! E la Alatala ra, ε Ala, ε sənben sətəma nεn. E səbe so, ε la Alaa nabine ra, ε nəən sətəma nεn.”

²¹ Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi beti baane sugandi Alatala xa alogo e xa lu betin be a nərə sarijanxin matəxədeni ganla yεε ra, e naxa,

“E Alatala tantun,
bayo a hinanna luma nɛn habadan!”

²² E yi bɛtine nun tantunna fɔlɔma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yɛngɛ.

²³ Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yɛngɛ, e yi e faxa han e yi e raxɔri. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxɛ, e yi lu e bode faxɛ.

²⁴ Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yɛɛ rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi.

²⁵ Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kalɛ, e yi xuruse wuyaxi li na e nun nafunla nun dugine nun se faɲine. E yi e tongo han e yi e dɔnxɛn lu na. E yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han!

²⁶ Xi naaninde lɔxɔni, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa mɛnni, nanara, e yi mɛn xili sa a Beraka lanbanna han to.*

²⁷ Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane yɛɛ ra, e xɛtɛ Yerusalɛn yi sɛwani, amasɔtɔ Alatala bata yi e ralugo sɛwan na e yaxune xun na.

²⁸ E yi so Yerusalɛn yi e xulenne nun xɔtane fema, e bɔlɔnne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini.

²⁹ Alatala yɛɛragaxun yi so yamanane muxune birin yi, e to a mɛ a Alatala bata Isirayila yaxune yɛngɛ.

* **20:26: Beraka** bunna nɛɛn fa fala “Barikana.”

³⁰ Yosafati a yamanan yi lu bəɲe xunbenli, a Ala yi bəɲe xunbenla fi a ma yiren birin yi.

*Yosafati a mangayaan danna
Mangane Singen 22.41-50*

³¹ Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a ɲeɛ tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalɛn yi ɲeɛ mɔxɔɲɛn nun suulun. A nga yi xili nɛn Asuba, Silixi a dii tɛmɛna.

³² A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan beɲin, a fe fajin liga Alatala yɛɛ ra yi.

³³ Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala fɔxɔ ra singen, e benbane Ala.

³⁴ Yosafati kɛwali dɔnxɛne, keli a fɔlɔn ma han a raɲan na, ne sɛbɛxi Xanani a dii xɛmɛn Yehu a kɛdin kui, naxan sɛbɛxi Isirayila mangane kɛdine kui.

³⁵ Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe ɲaxine rabama.

³⁶ E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin.

³⁷ Koni Maresa kaan Dodafaa dii xɛmɛna Eliyesi yi nabiya falane ti Yosafati xili ma, a naxa, “Bayo ɛ nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nɛn.” Kunkine yi kala, e mi nɔ sigɛ yire makuyeni.

21

¹ Yosafati yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A dii xɛmɛn Yehorami yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

*Yehorami, Yuda mangana
Mangane Firinden 8.17-24*

² Yehorami xunyene ni i ra, Yosafati a dii xemene: Asari nun Yexiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Sefati. Isirayila mangana Yosafati nan ma dii xeme ye yi e birin na.

³ E fafe Yosafati bata yi se faji wuyaxi so e yii gbeti fixe daxin nun xema daxin nun se faji gbete ye, a mon yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a joxoni mangayani bayo na nan yi dii xeme singen na.

⁴ Yehorami yelin daxe mangana a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a senben soto, a yi a xunyene birin faxa silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina ndee.*

⁵ Yehorami findi mangana a jee tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jee solomasexe ti mangayani Yerusalen yi.

⁶ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasoto a bata yi Axabi a dii temena nde dexo. Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen.

⁷ Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bomsonna raxore, amasoto a layirin tongo nen Dawuda xa, a joxon mi janje mangayani habadan, a tan nun a diine.

⁸ Yehorami waxatini, Edon kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde dexo e yete xa.

⁹ Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yenge so wontorone birin yi siga. Koe tagini, mangana nun a

* **21:4: Silanfanna:** Sofane yengesoo degemana.

wontoro kuntigine yi Edɔn kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e nɔ.

¹⁰ Edɔn kaane yi lu murutɛxi Yuda nɔ sɔtɔn xili ma han to. Libina kaane fan murutɛ nen na waxatini, amasɔtɔ Yehorami bata yi a mɛ Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹ Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalɛn kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo ɲaxanla na a xɛmɛn yanfa yalunyaan kiraan xɔn.

¹² Nabi Eli yi bataxin sɛbɛ Yehorami ma, a naxa, “Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa.

¹³ I yi bira Isirayila mangane fɔxɔ ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunye xɛmɛmane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa.

¹⁴ Nanara, Alatala tɔrɔn nafama nen i ya muxune ma, i ya diine nun i ya ɲaxanle nun i gbeen seen naxanye birin na,

¹⁵ a yi fure ɲaxin nafa i ma, na furen ɲaxuma ayi i ra nen han i fudi xunxurine yi mini kɛnɛnni.’ ”

¹⁶ Filisitine nun Arabun naxanye yi dɔxi Kusi kaane fɛma, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma.

¹⁷ E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a ɲaxanle suxu, e siga e ra. A dii xɛmɛ dɔnxɛna Axasiya nan keden lu na.

18 Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma.

19 A furen yi siga gboε ayi, han a ηεε firinden dɔnxεn na, Yehorami a furen senben yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini kenenni. A yi faxa ηaxankata gbeeni. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi.

20 Yehorami findi mangan na a ηεε tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi ηεε solomasεεε ti mangayani Yerusalεn yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

22

Axasiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 8.25-29

1 Yerusalεn kaane yi Yehorami a dii dɔnxεna Axasiya dɔxɔ mangan na a fafe ηɔxɔni. A tadane birin bata yi faxa Arabune xɔn naxanye so Yuda sofane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xεmεna Axasiya yi findi mangan na Yuda yi.

2 Axasiya findi mangan na a ηεε tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi ηεε keden ti mangayani Yerusalεn yi. A nga yi xili nen Atali, Omiri mamanan-denna.

3 A fan wali kiin yi ηaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe ηaxin nan na.

4 Naxan ηaxu Alatala yεε ra yi, a na liga nen alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma.

⁵ E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xεmεn Yorami fɔxɔ ra Arami mangan Xasayeले yεngεdeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔlɔ.

⁶ A yi xεtε a maxɔlɔdene dandandeni Yεsεreli taani, Arami kaane a maxɔlɔ denaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayeले yεngεma. Yuda mangan Yehorami a dii xεmεna Axasiya yi xεtε Yorami matodeni, Axabi a dii xεmεn Yεsεreli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷ Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fεma a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xεmεn Yehu fεma, Alatala Axabi a denbayaan naxɔri feen yamarin so naxan yii.

⁸ Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa.

⁹ A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fεma, e yi a faxa. E yi a maluxun, bayo e yi a falama nεn, e naxa, “Yosafati a dii xεmεn nan a ra, naxan Alatala fen a bɔrεn ma feu!” Muxu yo mi fa lu mangayani Axasiya xabilani.

*Atali, Yuda mangana fe
Mangane Firinden 11.1-3*

¹⁰ Axasiya nga Atali to a to a dii xεmεn bata faxa, a yi Yuda manga bɔnsɔnna muxune birin faxa.

¹¹ Koni Manga Yehorami a dii tεmεn Yehoseba yi Axasiyaa dii xεmεn Yowasa tongo mangana diine ye wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde.

Saraxarali Yehoyadaa naxanla Yehoseba na liga nen, bayo Axasiya xunyen nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa.

¹² NEE sennin a luxunxi e fema Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

23

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 11.4-16

¹ NEE solofere dangu xanbini, Yehoyada senben yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi dɔxi sofa kemε xun na: Yerox-amaa dii xemena Asari nun Yehoxanan ma dii xemen Yisimayeli nun Obedi a dii xemena Asari nun Adayaa dii xemen Maaseya, e nun Sikiri a dii xemena Elisafati.

² E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bɔnsɔnna muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalen yi,

³ yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, “Mangana dii xemen findima nen mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma.

⁴ E ito nan ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni, ndee xa Ala Batu Banxin deen kantan,

⁵ ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so deen na denaxan xili Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui.

⁶ Muxu yo nama so Alatala Batu Banxini, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na

lɔxɔni. Ne nan lanma e so, bayo e sarijan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu.

⁷ Lewine xa mangan nabilin yεngε so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kannaxa. Mangan nεma soε, a nεma minε, ε xa lu a dεxɔn.”

⁸ Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹ Manga Dawudaa tanbane nun a ye masansan wure lefaan naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii.

¹⁰ A yi yamaan birin ti, e yεngε so seene suxi e yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmɛn fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin.

¹¹ E yi mangana dii xεmɛn maso, e yi manga kɔmɔtin so a xun na, e yi layiri kɛdin so a yii. E yi a dɔxɔ mangan na, Yehoyada nun a dii xεmɛne yi a ratinmε, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!”

¹² Atali yi yamaan gi xuiin mε e mangan tantunma, a yi fa yamaan fema Alatala Batu Banxini,

¹³ a yi mangan to tixi sɛnbɛtɛnna xɔn so dɛɛn na. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fema, yamaan birin yi sɛwaxi, e xɔtaan fema, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!”

¹⁴ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a

naxa, “Ɛ a ramini yamaan fari ma! Naxan na bira a fɔxɔ ra, ɛ na faxa silanfanna ra.” Amasɔɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “Ɛ nama a faxa Alatala Batu Banxini.”

¹⁵ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni dɛɛn naxan yi xili Soona, e sa a faxa mɛnni.

*Yamananan kiine yi masara
Mangane Firinden 11.17-20*

¹⁶ Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yetɛɛn nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na.

¹⁷ Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan faxa saraxa ganden yetagi.

¹⁸ Yehoyada yi Alatala Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bɔnsɔnna muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxini alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a sebɛxi Musaa sariya kɛdini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi kii naxan yi, a e xa a liga sɛwani bɛti xuine yi.

¹⁹ Yehoyada mɔn yi kantan tiine ti Alatala Batu Banxin dɛɛne ra alogo sariɲantare yo nama so.

²⁰ Yehoyada mɔn yi sofa kuntigine nun fonne nun yamana kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo Alatala Batu Banxini, a siga a ra manga banxini mini So Dɛɛn Faxaraxiin na,* e yi sa Yowasa dɔxɔ manga gbɛɛni.

²¹ Yamanan muxune birin yi sɛwa, bɔɲɛ xunbenla yi lu taani Atali faxa xanbini silanfanna ra.

* **23:20:** So dɛɛn naxan geyaan na.

24

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 12.1-17

¹ Yowasa findi mangan na a ꞓεε solofereden nan ma, a yi ꞓεε tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Sibiya, Bɛriseba kaana.

² Naxan fan Alatala yεε ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoyadaa siimayaan birin yi.

³ Yehoyada yi ꞓaxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔtɔ.

⁴ Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxini tɔn.

⁵ A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga Yuda taane birin yi, ɛ sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na ꞓεε yo ꞓεε alogo en xa Ala Batu Banxini tɔn. Ɛ na feni fura.” Koni Lewi bɔnsɔnna muxune mi na feene mafura.

⁶ Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karahanxi a e xa mudun maxɔdin Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ra Alatalaa walikɛɛn Musa nun Isirayila yamaan naxan maxɔdinxi e ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?”

⁷ Naxalan ꞓaxina Atali fɔxɔ ra birane bata yi Ala Batu Banxin dɛɛn kala. Se sariꞓanxin naxanye yi Alatala Batu Banxini, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra.

⁸ Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a dɔxɔ Alatala Batu Banxin dɛɛn na.

⁹ E yi xibaruna nde rali Yerusalɛn nun Yuda yamanan birin yi, naxan yi a falama, a birin xa fa

mudun na Alatala xɔn alo Alatalaa walikεεn Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni.

¹⁰ Kuntigine nun yamaan yi lu fε mudune ra sεwani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe.

¹¹ Lewine yi gbeti kankiraan xalima waxatin naxan yi, alogo mangana walikεne xa a kui to xa gbeti gbegbe a kui, mangana sebeli tiin nun saraxaraline kuntigina walikεεn bundɔxɔn yi fama nεn, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mɔn yi a tongo e xεtε a ra a funfuni. E yi fεriɲεnma gbetin nasuxε na kii nin lɔxɔ yo lɔxɔ.

¹² Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima gεmε sonla nun xalanbe wanla nun wure wanla nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn.

¹³ Walikεne yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yitɔn ki faɲi.

¹⁴ E to yelin banxini tɔnɲε, e yi gbeti dɔnxεn xali Manga Yowasa nun Yehoyada xɔn. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbεtεye, a xεma daxine nun gbeti fixε daxine. E lu nεn saraxa gan daxin bε Alatala Batu Banxini Yehoyadaa siimayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

¹⁵ Yehoyada yi fori, a faxa a ɲεε kεmε ɲεε tonge saxanna ma.

¹⁶ E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fεma, bayo a fe faɲin naba nεn Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina.

¹⁷ Yehoyada faxa xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fema a tantundeni. Mangan yi a tuli mati e ra.

¹⁸ E yi Alatala Batu Banxin nabeyin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbindonne nun suxurene batu. Alatala yi xələ Yerusalen nun Yuda kaane ma.

¹⁹ Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxete a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati.

²⁰ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xemen Sakari ma, a yi ti yamaan yetagi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala naxa iki: Nanfera e mi Alatalaa yamarine suxuma? E mi sabatima, bayo e bata e me Alatala ra. A fan a mema e ra nen.”

²¹ E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magəlon Alatala Batu Banxin yinna kui.

²² Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xemen faxa. Sakari faxamatəon yi a fala, a naxa, “Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra.”

*Yowasaa mangayaan danna
Mangane Firinden 12.18-22*

²³ Neen donxen na, Arami kaane sofane yi siga Yowasa yengedeni. E yi fa Yerusalen nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin faxa, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xən.

²⁴ Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa gali senbemaan naxəri, bayo Yuda kaane bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin.

²⁵ Arami kaane to xete, e yi Yowasa furaxin lu naxankata gbeeni, a walikene yi yanfan so a ma

Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a faxa a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra.

²⁶ Itoe nan yanfan so a ma: Amoni jaxanla naxan yi xili Simeyati, na dii xεμεη Sabadi nun Moyaba kaa jaxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xεμεη Yehosabadi.

²⁷ A dii xεμεηe xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini tɔn fena a xɔn, ne birin seβexi mangane kɛdine kui. A dii xεμεηa Amasiya yi ti a jɔxɔni mangayani.

25

Amasiya, Yuda Mangana Mangane Singen 14.1-7

¹ Amasiya findi mangan na a jεε mɔxɔjɛn nun suulunden nan ma. Jεε mɔxɔjɛn nun solo-manaanin a mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Yehoyadan, Yerusalɛn kaana.

² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, koni a mi a sɔβε so Alatala fe yi jaxi ra.

³ Amasiyaa mangayaan to sɛnbɛ sɔtɔ, a yi na kuntigine faxa naxanye a fafe faxa.

⁴ Koni a mi e diine faxa, lan Musaa sariya kɛdin ma, Alatala yamarini ito fi dɛnaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yɛtɛ yulubin nan ma fe ra.”*

⁵ Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yεen ma, Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bundayamin bɔnsɔnna muxune, a yi sofa kuntigine dɔxɔ

* 25:4: Sariyane 24.16

e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na. A yi muxune yatε keli ηεε moxoηen ma han e nun nde. E yatεna, muxu wuli keme saxan, naxanye yi nɔ sigε yengeni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan nεε.

⁶ A mɔn yi sofa muxu wuli keme tongo Isirayila yi, naxanye yi sare fima gbeti fixen kilo wuli saxan na.

⁷ Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, “Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i foxo ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xon, Eframi bɔnsɔnna muxune.

⁸ Xa e siga i foxo ra, hali i senben soto yengeni, Ala i rabejinma nen i yaxune yii, bayo mali senbena Ala nan keden pe ra, a tan nan mɔn nεε muxun nabirε.”

⁹ Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, “N gbeti fixen kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila sofane yii, n fa nanfe ligan na yi?” Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, “Alatala nεε gbetε soε i yii nen naxan danguna ra.”

¹⁰ Amasiya yi sofane raxete naxanye sa kelixi Eframi yi, e yi xete e konne yi. Koni, e yi xolo Yuda kaane ma, e xoloxi gbeen yi xete e konne yi.

¹¹ Amasiyaa mangayaan yi senben soto a yamanani. E nun a ganla yi siga Foxo Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni.

¹² Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e ye, e siga e ra geya gbeen xuntagi. E yi e radinηε ayi gemen xuntagi, e birin yi faxa.

¹³ Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxete, alogo e nama lan yengeni, ne yi Yuda taane

yengε keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxan faxa, e yi se wuyaxi tongo.

¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yengeni, a sa Edon kaane nɔ yengen naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batuε, a lu wusulanna ganje e xa.

¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xɔɔ Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nanfera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi nɔ e yamaan badeni i yii?”

¹⁶ Sayiban mɔn yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi muxun na ba? A lu. I waxi nen n xa i bɔnbɔ ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mɔn yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragide a xa i halagi, bayo i bata ito liga, i mi n ma falan suxi.”

Yuda kaane yi Isirayila yengε

Mangane Firinden 14.8-20

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiyε a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xerane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xemena, Isirayila mangan Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yengε.”

¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xeraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemen ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje.

¹⁹ I yetε matɔxɔma, i wasoma, a i bata Edon kaane nɔ. Koni iki, lu i konni! Nanfera i mɔn fe

ɲaxin fəɓɓa naxan sa raɲanma kalan ma ε nun Yuda yamaan birin xa?"

²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxɔn feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amasɔtɔ a bata yi a yεε rafindi Edɔn suxurene ma.

²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yεngε Beti-Semεsi taani Yuda yamanani.

²² Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi.

²³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semεsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalɛn yi, a yi nɔngɔnna ye tonge naanin kala Yerusalɛn yinna ra, keli Eframi dεen ma han Songen ma dɛna.

²⁴ Xɛmaan nun gbeti fixɛn nun se faɲin naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edɔn ma nɔɔn bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mɔn yi muxuna ndee suxu, a xεtε Samari taani.

Amasiyaa mangayaan danna

Mangane Firinden 14.17-20

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi ɲεε fu nun suulun sɔtɔ siimayaan na.

²⁶ Amasiya kɛwali dɔnxɛne, keli a fɔɓɓon ma han a raɲan na, ne birin seɓɛxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛwali kɛdine kui.

²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yanfan so a ma Yerusalɛn yi, a yi a gi, a siga

Lakisi taani, koni e yi siga a fəxə ra Lakisi yi, e sa a fəxa mənni.

²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fəma.

26

Yusiya, Yuda Mangana

Mangane Firinden 14.21-22

¹ Yuda kaane birin yi Yusiya dəxə mangayani a fafe Amasiya jəxəni. Yusiya barin jεε fu nun sennin nan yi a ra.

² A fafe fəxa xanbini, a mən yi Elati taan ti, a mən yi a raxεε Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a jεε fu nun senninden nan ma, a yi jεε tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalən yi. A nga yi xili Yəkoliya, Yerusalən kaana.

⁴ Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xən Sakari a siimayaan birin yi, naxan yi feene toma fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma, Ala nəən fima a ma feen birin yi.

⁶ A yi mini Filisitine yεngedeni, a yi Gati taan yinne birin nabira e nun Yaben taan nun Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti Asadodi fəma e nun yire gbεεye yi Filisitine tagi.

⁷ Ala yi a mali Filisitine yεngedeni e nun Arabun naxanye yi dəxi Guri-Baali taani. Ala mən yi a mali Meyunin bənsənna muxune yεngedeni.

⁸ Amonine yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi siga han Misiran yamana na, bayo a sənben yi gbo.

9 Yusiya yi makantan sangansona ndee ti Yerusalen yinna xon. A yi kedenna ti Songenna so deen dexon, keden Lanban ma deen dexon, keden yinna songenna nde dexon. A yi e makantan.

10 Na xanbi ra, a mon yi makantan banxi matexina ndee ti tonbonni, a yi xonin wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii xuruse sansanna nun meremerene yi. Xee biine nun sansi siine fan yi a yii geya longonne ra, bayo xe biin yi rafan a ma.

11 Gali kenden yi Yusiya yii, e yi e yitaxun gali yeen ma fata xasabin na sebeli tiin Yeyiyeli nun fe xunmatoon Maaseya naxanye yate Xananiyaa yamarin bun, mangana kuntigina nde.

12 Sofa kuntigin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi lanxi muxu wuli firin muxu keme sennin nan ma.

13 Sofaan muxu wuli keme saxan wuli solofere keme suulun nan yi e yamarin bun naxanye yi mangan malima a yaxune yengedeni.

14 Yusiya yi ye masansan wure lefane nun tanbane nun wure kamotine nun tagi xidine nun xalimakunle nun lantan gemene so sofane birin yii.

15 Yusiya yi yenge so sena ndee rafala Yerusalen yi fata fekolonna ndee ra naxanye yi noe xalimakunle nun geme belebelene wole. A yi e ti makantan sangansone fari taan yinna xuntagi e nun yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga ayi pon, bayo a mali kenden soto nen han a mangayaan yi sabati.

16 Koni, Yusiya to senben soto a mangayani, a yi waso ayi. Na feen nan napan kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga Alatala, a Ala yee ra yi.

Lɔxɔna nde, a yi so Alatala Batu Banxini alogo a xa wusulanne gan wusulan saraxa ganden fari.

¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alatalaa saraxarali gbɛtɛye muxu tonge solomasɛɛɛ yi so a fɔxɔ ra wɛkilɛni.

¹⁸ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusiya, i tan xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa, fɔ saraxaraline Haruna xabilani naxanye yi rasariɲanxi lan na feen ma. Mini yire sariɲanxini, bayo tinxintaren nan i ra, na mi findima binye ra i xa Marigina Alatala yɛɛ ra yi.”

¹⁹ Yusiya yi tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a yi xɔlɔ saraxaraline ma. Na sasani, dogonfonna yi mini a tigi ra saraxaraline yɛtagi Alatala Batu Banxin wusulan ganden dɛxɔn.

²⁰ Saraxaraline kuntigina Asari nun na saraxarali gbɛtɛne birin yi a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi a ramini tandeni mafurɛn, a tan yatigin yi a mafura minideni bayo Alatala bata yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogonfonna a ma han a yi faxa. A mi yi fa nɔɛ soɛ Alatala Batu Banxini. A dii xɛmɛn Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoɛ a ra.

²² Yusiya kɛwali dɔnxɛne, keli a fɔlɔn ma han a rajan na, Nabi Esayi, Amɔsi a dii xɛmɛn ne birin sɛbɛ nɛn.

²³ Yusiya yi faxa, e yi a maluxun a danna xɛɛna nde ma a benbane fɛma, a mi yi makuya mangane gaburune ra, bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Dogonfontɔɔn nan a ra.” A dii xɛmɛn Yotami yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

27

*Yotami, Yuda Mangana
Mangane Firinden 15.32-38*

¹ Yotami findi mangan na a jεε mαxαjεn nun suulunna nan ma. A yi jεε fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yerusa, Sadaki a dii temena.

² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan mən mi yi tinxin.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin So Dεεn Faxaraxini tən,* a mən yi nde dαxα Ofeli yinna dε.

⁴ A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makantanxine fətən yirene yi.

⁵ A yi Amonine mangan yenge, a yi e nα. Na jεεn na, Amonine yi gbeti fixen kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E mən ne nan so a yii jεε firinden nun a saxandeni.

⁶ Yotami yi senben sətə, amasətə a yi tinxin Alatala yεε ra yi, a Ala.

⁷ Yotami kewali dənxe, a yengen naxanye so e nun a feene birin, ne seβexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui.

⁸ Yotami findi mangan na a jεε mαxαjεn nun suulunna nan ma. A yi jεε fu nun suulun ti mangayani Yerusalen yi.

⁹ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xemena Axasi yi ti a jαxαni.

* 27:3: So dεεn naxan geyaan na.

28

Axasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 16.1-20

¹ Axasi findi mangan na a $\mu\epsilon\epsilon$ $m\alpha\chi\alpha\rho\epsilon$ den nan ma, a yi $\mu\epsilon\epsilon$ fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. Naxan fan Alatala $\gamma\epsilon\epsilon$ ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fa η in nan liga.

² Axasi yi sigan ti a μ axin na alo Isirayila mangane a liga kii naxan yi, a $\gamma\epsilon\tau\epsilon\epsilon$ n yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa.

³ A yi saraxane ba Ben-Hinon lanbanni, a yi a dii $\chi\epsilon m\epsilon$ ne gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe $\chi\alpha$ sixine yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii.

⁴ Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e $\gamma\epsilon$ ng ϵ , e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla $m\alpha$ n yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi $b\alpha$ n α gbeen sa e ma.

⁶ Remaliyaa dii $\chi\epsilon m\epsilon$ n Peka yi a liga sofaan muxu wuli $k\epsilon m\epsilon$ wuli $m\alpha\chi\alpha\rho\epsilon$ yi faxa Yuda yamanani $l\alpha\chi\alpha$ kedenni. Amas α t α e bata yi e $m\epsilon$ Alatala ra, e benbane Ala.

⁷ Efirami $b\alpha$ ns α nna sofa $k\epsilon$ nden Sikiri yi mangana dii $\chi\epsilon m\epsilon$ n Maaseya faxa e nun Asirikami manga banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena.

⁸ Isirayila kaane yi muxu wuli $k\epsilon m\epsilon$ firin suxu konyiyani Yuda kaane $\gamma\epsilon$, μ axanle nun dii $\chi\epsilon m\epsilon$ ne

nun dii tɛmɛne. E mɔn yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹ Koni, Alatalaa nabina nde yi mɛnni naxan yi xili Odɛdi. Na yi mini sofane ralandeni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, ɛ benbane Ala bata xɔlɔ Yuda kaane ma, a yi e sa ɛ sagoni, anu, ɛ tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegbele xuiin yi te han kore xɔnna ma.

¹⁰ Iki, ɛ waxi ɛ xa na Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane findi ɛ konyi xɛmɛne nun ɛ konyi gilɛne ra. Koni, ɛ fan mi findixi yulubitɔne ra Alatala yɛɛ ra yi ba, ɛ Ala?

¹¹ Nayi, ɛ tuli mati n na, ɛ mɔn xa Yuda muxu suxini itoe raxɛtɛ e konni, bayo Alatala xɔlɔxi ɛ ma ki faɲi.”

¹² Nayi, Efirami muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xɛmɛna Asari nun Mɛsilimɔti a dii xɛmɛn Bereki nun Salun ma dii xɛmɛn Yexisikayi nun Xadilayi a dii xɛmɛna Amasa, ne yi xɔlɔ sofane ma naxanye yi sa yɛngɛni.

¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E nama fa konyini itoe ra be, bayo en findima nɛn yulubitɔne ra Alatala yɛɛ ra yi. E waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata xɔlɔ gbeen ti Isirayila kaane ma.”

¹⁴ Nayi, sofane yi muxu suxine nun se tongoxine birin naxɛtɛ kuntigine nun yamaan birin yɛtagi.

¹⁵ E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi nɔɛ sigan tiyɛ, e yi ne dɔxɔ sofanle fari, e siga e ra e ngaxakedenne fɛma Yeriko yi, Tugu Taana.

Isirayila kaane mən yi xεtε Samari taani.

¹⁶ Na waxatini, Manga Axasi yi xεraan nasiga Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali.

¹⁷ Edən kaane mən yi Yuda kaane yεngε, e yi muxuna ndee suxu.

¹⁸ Na waxatin yεtεni, Filisitine yi yεngεn nakeli lanban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semεsi taan tongo, e nun Ayalən nun Gεdirōti taane nun Soko nun Timana nun Ginso taane nun e rabilinne taane, e yi dōxō e yi.

¹⁹ Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo.

²⁰ Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fεma, koni benun a xa a mali, a yi a yεngε.

²¹ Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na tənō mi lu a ma.

²² Hali Axasi yi kōntōflixi waxatin naxan yi, a mən lu nεn tinxintareyani Alatala yεε ra yi.

²³ A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na tōrən masōtōxi naxanye xən, bayo a yi a mirima nεn, a naxa, “Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali.” Koni, na nan napan kala ma a ra, e nun Isirayila birin.

²⁴ Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin dεene balan, a yi kidene rafala Yerusalēn taan yiren birin yi.

²⁵ A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbεtεne xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xōlō a ma kati!

²⁶ A kewali dönxe, a feene birin, keli a fəlon ma han a rapanna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.

²⁷ Axasi yi faxa, e yi a maluxun Yerusalen taani, koni a tan mi maluxun Isirayila mangane gaburun na. A dii xemen Xesekiya yi ti a joxoni.

29

Xesekiya, Yuda mangana Mangane Firinden 18.1-3

¹ Xesekiya findi mangan na a jee moxonen nun suulunna nan ma, a yi jee moxonen nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Abiya, Sakari a dii temena.

² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan jee singen kike singen ma, a yi a deene yiton.

⁴ A yi saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni.

⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n na, e tan Lewine. E yete rasarijan, e yi Alatala Batu Banxin nasarijan, e benbane Ala, e yi se xəsixine ramini yire sarijanxini ito kui.

⁶ Bayo en benbane fe xəsixine raba nen, naxanye rapaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e me a ra, e yi e xun xanbi so Alatalaa yire sarijanxini.

⁷ E yeteen yi Ala Batu Banxin so deene balan, e yi lenpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sarijanxini.

⁸ Nayi, Alatala yi xələ Yuda kaane nun Yerusalen kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo ε a toma kii naxan yi.

⁹ Nanara, en benbane faxa yengeni, en ma dii xemene nun en ma dii temene nun en ma jaxanle yi lu konyiyani.

¹⁰ Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala.

¹¹ Iki, ngaxakedenne, ε ba tunnaxələn ma, bayo Alatala ε tan nan sugandixi alogo ε xa ti a yetagi a wanla ra, ε findi a walikene ra, ε yi wusulanne gan a xa.”

¹² Nayi, Lewi bənsənnə muxuni itoe yi fa:

Kehati xabilani:

Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yoweli.

Merari xabilani:

Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gərisən xabilani:

Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³ Elisafan xabilani:

Simiri nun Yeyiyeli.

Asafi xabilani:

Sakari nun Matani.

¹⁴ Heman xabilani:

Yexiyeli nun Simeyi.

Yedutun xabilani:

Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E yi e bənsənnə muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanje, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹⁶ Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarijanxini a rasarijandeni. E se xəsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi

bənsənnə muxune yi se xəsixine tongo e sa e woli Kediɾən lanbanni.

¹⁷ E Alatala Batu Banxin nasarijan fələ kike singen xi singe ləxən nin. Xi solomasexede ləxəni, e yi so Alatala Batu Banxin so dəen palaan ma, e mən yi xi solomasexə wali kə a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸ Na xanbi ra, e mən yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin sama tabanla naxan fari e nun a seene birin.

¹⁹ Manga Axasi seen naxanye birin naxəsi a tinxintareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mən yi saraxane ba

²⁰ Manga Xesekiya yi keli xətən, a yi taan kuntigine malan, e siga Alatala Batu Banxini.

²¹ E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yexexə dii solofere nun kətə solofere ra mangana denbayaan nun yire sarijanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarijan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixetene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari.

²² Saraxaraline yi jingene kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. E mən yi kontonne kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexexə diine kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma.

23 E mən yi siga kətə kəe raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yetagi, ne yi e yiine sa e ma.

24 Nayi, saraxaraline yi kətəne kəe raxaba, e yi e wunla bəxən saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari.

25 Mangan yi Lewi bənsənna muxune lu Alatala Batu Banxini, karijanne nun kondenne nun bələnne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangan fetoon Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma.

26 Lewi bənsənna muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na, xətane suxi e yii.

27 Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nema yi saraxan gan fəle waxatin naxan yi, e yi bətin ba Alatala xa xəta xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra.

28 Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu bətin bε, e xətaan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganε.

29 E to yelin saraxa gan daxin bε, mangan nun a yamaan naxan birin yi a fəxə ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun.

30 Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bənsənna muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa bəti xuine nun fetona Asafi a bəti xuine ra. E yi bətin ba səwani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

³¹ Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki ε bata dεntεgε Alatala xa, ε fa ε saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bɔɲε fajine birin yi fa saraxa gan daxine ra.

³² Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yatεn yi siga han ɲinge tonge solofere e nun yεxεε dii kεmε firin e nun konton kεmε, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa.

³³ E mɔn yi ɲinge kεmε sennin e nun kontonne nun kɔtɔ wuli saxan ba saraxa gbεtεne ra.

³⁴ Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nɔε saraxa gan daxine birin budε. Nanara, e ngaxake-denne Lewi bɔnsɔnni, ne yi fa e mali han wanla yi ɲan, han saraxaraliin bonne yi rasariɲan. E ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi kataxi e rasariɲan feen nan na dangu saraxaraline ra.

³⁵ Saraxa gan daxin yi wuya, sa bɔɲε xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasariɲan na kii nin.

³⁶ Ala bata yi naxan birin yitɔn yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sεwa na ra, amasɔtɔ na feene liga nεn mafuren.

30

Xesekiya yi sanla raba

¹ Manga Xesekiya yi xεrane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mɔn yi bataxine sεbε Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalεn yi, e fa Alatala

tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* rabadeni.

² Mangan nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalən yi a e xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba jεεn kike firinden ma.

³ Bayo saraxarali wuyaxi mi yi sarijanxi na waxatini, yamaan mən munma yi malan Yerusalən yi singen, e mi yi nəe na sanla rabε singen.

⁴ Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra,

⁵ e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Bεriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalən yi, e fa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba menni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasəto yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xən alo a yi seβexi kii naxan yi.

⁶ Xεrane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi, alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “E tan Isirayila kaane, ε xεε Alatala ma, Iburahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mən xa xεε ε ma, ε tan yamaan muxu dənχən naxanye luxi ε nii ra, ε tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma.

⁷ E nama lu alo ε fafane, alo ε ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxinxi Alatala yεε ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon dε alo ε a toma kii naxan yi.

⁸ Nayi, ε nama tuli maxədoxo ayi alo ε benbane.

* **30:1: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nεn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui.

Ɛ fa Alatala ma, Ɛ fa a yire sariɲanxini, a denaxan nasariɲanxi han habadan, Ɛ wali Alatala xa, Ɛ Ala, alogo a xɔɔ bbeen xa xεte Ɛ fɔxɔ ra.

⁹ Xa Ɛ fa Alatala ma, muxun naxanye Ɛ ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkininma nɛn e ma, e mɔn yi xεte yamanani ito yi. Alatala hinan, Ɛ Ala, a fan, a mi a yetagin luxunma Ɛ ma, xa Ɛ xεte a ma.”

¹⁰ Xεrane yi siga taane yi Efirami yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e magelɛ.

¹¹ Koni, Aseri bɔnsɔnna muxuna ndee nun Manase bɔnsɔnna muxuna ndee nun Sabulon bɔnsɔnna muxuna ndee yi e yete magodo Ala xa, e tin sigɛ Yerusalɛn yi.

¹² Ala yi muxune bɔɲɛn masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹³ Yama gbeen yi fa Yerusalɛn yi Buru Tetaren Sanla† rabadeni kike firinden. Yamaan yi gbo han!

¹⁴ Suxure batuden naxanye yi Yerusalɛn yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi ne woli Kedirɔn lanbanni.

¹⁵ Nɛɛn kike firinden xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi xuruseene kɔɛ raxaba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yete dentɛge Ala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini.

¹⁶ Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikɛɛn Musaa sariyan na. Xuruseen

† **30:13: *Buru Tetaren Sanla:*** Yahudiyane yi burun donma lɛbɛn mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sariɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɔyaan 12.15 kui.

naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla soε saraxaraline yii, e yi lu a xuyε saraxa ganden ma.

¹⁷ Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan ye, e mi nε saraxane bε Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene kε raxabe e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

¹⁸ Muxu wuyaxi yi na, Eframi kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane ye naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene don nen, e sariyan kala na nan xɔn. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa dija e yulubin ma.

¹⁹ Ala xa dija muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fenxi e bɔɾen ma feu, hali e mi yi sarijanxi.”

²⁰ Alatala yi Xesekiya xuiin name, a yi dija yamaan ma.

²¹ Nayi, Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sεwa gbeeni xi solofere. Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunje e senben birin na e maxaseene ra.

²² Xesekiya yi Lewine wali faji xɔntɔnna ti, naxanye yi walima Alatala xa ki faji. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi bɔɾe xunbeli saraxane ra, e yi Alatala tantun, e benbane Ala.

²³ Yamaan birin mɔn yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali lɔxɔne fari, e mɔn yi sanla raba sεwani xi solofere,

²⁴ bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa

mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan.

²⁵ Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbeteɣe yi e nun xɔɲɛn naxanye yi dɔxi Isirayila kaane nun Yuda kaane yɛ, ne birin yi lu sɛwani e bode xɔn ma.

²⁶ Sɛwa gbeen yi lu Yerusalɛn kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani waxatini, na ɲɔxɔn munma yi liga Yerusalɛn yi singen.

²⁷ Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin mɛ a konni ariyanna yi.

31

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli tɔn

¹ Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gɛmɛne kala, e yi Asera kide gbindonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bɔnsɔnne yamanan yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

² Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane bama. E tan nan mɔn yi findixi Alatalaa walikɛne ra, e yi Alatala tantunma, e yi betine ba Alatala xa a banxin so dɛɛn na.

³ Mangan yi a sɔtɔ sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye yi ganma xɔtɔnna nun ɲinbanna ra e nun Matabu Lɔxɔne nun kike

nɛnɛn nun sali lɔxɔne ma, alo a sɛbɛxi kii naxan yi Alatalaa sariyani.

⁴ Xesekiya yi a fala Yerusalɛn kaane xa a e xa fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma.

⁵ Na falan mɛ yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so fɔlɔ saraxaraline nun Lewine yii.

⁶ Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi dɔxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fɛ e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xɔn, e nun e se sariɲanxine yaganna naxanye yi dɛntɛgɛxi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan.

⁷ E yi se wuyaxi malan fɔlɔ ɲɛɛn kike saxandeni, e yi yelin ɲɛɛn kike solofereden ma.

⁸ Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane.

⁹ Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxɔdin na seene fe ra.

¹⁰ Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadɔki bɔnsɔnni, na yi a yabi, a naxa, “Xabu nxu fa fɔlɔ seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen sɔtɔ nɛn nxu lugo, nxu yi a dɔnxɛn gbegebe lu, amasɔtɔ Alatala duba nɛn a yamaan xa, a dɔnxɛn naxanye luxi ne nan itoe ra.”

¹¹ Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala.

¹² E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sariɲanxine birin na mɛnni. Lewi bɔnsɔnna

muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi fin-maseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundɔxɔn na.

¹³ Xεμεν naxanye yi xili Yεxiyeli nun Asasiya nun Naxati nun Asaheli nun Yerimoti nun Yos-abadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Benaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyεn Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na.

¹⁴ Yiminaa dii xεμεν Kore, Lewi bɔnsɔnna muxun naxan yi Sogeteden dεεn kantanma, a tan nan yi jεnige ma saraxane rasuxuma naxanye yi fima Ala ma. A mɔn yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sarijanxi gbεtεye.

¹⁵ Saraxaralini itoe yi dɔxi saraxarali taan* naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sekani. E yi seene yitaxun mεnne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii jɔrεna alo a yi lan kii naxan yi,

¹⁶ fɔlɔ dii xεmεne ma naxanye xili sεbεxi e bɔnsɔn kɛdin ma fɔlɔ e jεε saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e yεba kiin na.

¹⁷ Saraxaraline xinle yi sεbεxi e bɔnsɔn kɛdin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune fɔlɔ e jεε mɔxɔjεn ma, alo e yi yamarixi wanla dε kii naxan yi fata e yεba kiin na,

¹⁸ e nun e denbayane birin xinle yi sεbεxi e bɔnsɔn kɛdin kui, e jɔxanle nun e dii xεmεne nun

* **31:15: *Saraxaraline taane*** fe sεbεxi Yosuwe 21.1-45 kui.

e dii tɛmɛne nun e muxune birin, bayo e tan bata yi rasarijan Alaa wanla ra.

¹⁹ Haruna yixɛtɛne, saraxaralina ndee yi dɔxi banxidɛne ra saraxarali taane rabilinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e nun Lewi bɔnsɔnna xɛmɛne birin naxanye xinle yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin kui.

²⁰ Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe faɸin liga tinxinna nun lannayani Alatala yɛɛ ra yi, a Ala.

²¹ A wali wuyaxi kɛ nɛn Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a faɸin na. A yi Ala fen a bɔɸɛn ma feu, a yi sabati.

32

Asiriya Mangan yi a kɔnkɔ e ma

¹ Xesekiyaa lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yɛngɛ, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na.

² Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalɛn yɛngɛdeni,

³ Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra tigine birin dutun.

⁴ Yamaan yi e malan, e yi tigine birin dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bɔxɔn bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.”

⁵ Xesekiya yi a wɛkile, a yi taan yinna yire kalaxine ti, a mɔn yi sangansone ti yinna xuntagi, a mɔn yi yin gbɛtɛ ti a fari ma. A yi Milo gbingbinna rafala Dawudaa Taani. A yi yɛngɛ so wuyaxi nun yɛ masansan wure lefa wuyaxi sɔtɔ a ganla xa.

⁶ A yi sofa kuntigine dɔxɔ yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so dɛɛn na. A yi a fala e xa, a naxa,

⁷ “Ɛ wɛkilɛ, ɛ sɛnbɛ so! Ɛ nama kuisan, ɛ nama gaxu Asiriya kaane mangan yɛɛ ra e nun yamaan naxan a fɔxɔ ra amasɔtɔ sɛnbɛn naxan en tan na, na gbo a gbeen xa.

⁸ Adamadi sɛnbɛn nan a tan na, anu Alatala nan en tan fɔxɔ ra, en ma Ala, naxan en malima en ma yɛngɛne yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu.

⁹ Na danguxina, Asiriya mangan Sɛnakɛribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Sɛnakɛribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalɛn yi. A yi xɛraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalɛn yi, a naxa,

¹⁰ “Asiriya mangan Sɛnakɛribi ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi ɛ mɔn dɔxi Yerusalɛn yi yɛngɛn tagi?

¹¹ Xesekiya xa mi ɛ radinma ba alogo kamɛn nun ige xɔnla xa ɛ faxa, a nɛma a fale, a naxa, “Alatala, en ma Ala en natangɛ Asiriya mangan ma ba?”

¹² Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane xa, a naxa, “Ɛ xinbi sinma saraxa ganden keden peen nan yɛtagi, ɛ yi saraxane gan mɛnni.”

¹³ Ɛ mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane nɔ nɛn e yamanan muxune xunbɛ ba?

¹⁴ Awa, n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, ɛ Ala nɔɛ ɛ

rakise ba?

¹⁵ Na ma, Manga Xesekiya nama ε mayenden, a yi ε radin na kiini. E nama ε yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi nɔxi a yamaan natangε n benbane ma. Nayi, ε alane fan mi nɔε ε bε n fan yii mumε!’ ”

Senakeribi yi Ala rayelefu

Mangane Firinden 19.8-13 nun Esayi 37.8-13

¹⁶ Na xanbi ra, Asiriya mangan mɔn yi fala ɲaxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikεεn Xesekiya.

¹⁷ Asiriya mangan yetεεn bata yi Alatala, Isir-ayilaa Ala konbi kedin seβε nun, a naxa, “Siyaan bonne alane mi nɔxi e yamanan muxune ratangε n ma kii naxan yi, Xesekiyaa Ala fan mi nɔε a yamaan natangε n ma na kii nin.”

¹⁸ A yi falan ti a xuini texin na Heburu xuini, alogo Yerusalεn yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nɔ taan findε a gbeen na.

¹⁹ E lu falan tiyε Yerusalεn Ala ma alo e yi falan tima siya gbεtene ala rafalaxine nan ma bɔxɔ xɔnna fari.

Alayi Asiriya mangan nɔ

Mangane Firinden 19.35-37 nun Esayi 37.36-38

²⁰ Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amɔsi a dii xεmεn yi e xuiin namini fɔlɔ Ala ma lan feni ito ma.

²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xε naxan sa Asiriya mangana sofa kendεne birin naxɔri a gali dɔxɔdeni, e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xεte a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xεmεne yi sa a faxa menni.

²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane rakisi na kii nin Asiriya manga Senakeribi senben ma, a mon yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma.

²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xon Yerusalen yi, e nun kise fapine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na lxonni, siyane birin yi a binya.

Xesekiyaa mangayaan xunsona

²⁴ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kendenyaan sotoma nen.

²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali fapi kolon na, a yi waso ayi a boneni. Ala yi xolo a ma, e nun Yuda nun Yerusalen.

²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane birin yi e xun xete Alatala ma. Na ma, Alatalaa xolon mi fa e li Xesekiyaa siimayani.

²⁷ Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen soto. A yi gbeti fixen nun xemaan nun boxo bun nafunle nun latikononne nun ye masansan wure lefane nun se fapine birin namaradene rafala.

²⁸ A yi murutun nun manpaan nun ture ramaradene rafala, e nun xuruseen sifan birin namaradene.

²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbege.

³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya no soto nen a feene birin ma.

³¹ Koni, lxona nde Babilon mangane to xerane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yete yii

a mato xinla ma alogo a xa a bɔɲe yi feene birin kolon.

³² Manga Xesekiya kɛwali dɔnxene, a tinxinyaan naxan liga, ne sɛbɛxi Amosi a dii xɛmɛn Nabi Esayi a kɛdin kui lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan sɛbɛxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛdine kui.

³³ Manga Xesekiya yi faxa. Dawuda yixɛtɛne gaburun dɛnaxan yitɔnxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun mɛnni. Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin yi fa a saya xɔntɔndeni. A dii xɛmɛn Manase yi findi mangan na a ɲɔxɔni.

33

Manase, Yuda Mangana Mangane Firinden 21.1-18

¹ Manase findi mangan na a ɲɛɛ fu nun firinna nan ma, a yi ɲɛɛ tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalɛn yi.

² Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yɛɛ ra, a yi so ne fe xɔsixine yi.

³ A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mɔn yi ne rafala. A yi saraxa ganden nafala Baali xa, a mɔn yi Asera kide gbindonne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu.

⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala dɛnaxan ma, a naxa, “N xinla luma nɛn Yerusalɛn yi habadan.”

⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui.

⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinɔn lanbanni suxurene xa. A yi so yiimato feene nun

woyimεyaan nun kɔera feene yi. A yi muxune maxɔdin naxanye falan tima barinne ra. A yi fe xɔsixi gbegbe liga Alatala yeε ra yi, a yi a raxɔlɔ.

⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde dɔxɔ Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nεn Dawuda xa e nun a dii xεmεn Sulemani, a naxa, “N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalεn, n dεnaxan sugandixi Isirayila bɔnsɔnne birin ye.

⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi ε benbane yii fata Musa ra, n mi tinjε mumε e yi kedi yamanani ito yi.”

⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalεn kaane yi yulubin tongo. E yi fe xɔsixine liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagi Isirayila bun.

¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, e siga a ra Babilɔn yi.

¹² A tɔrɔni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yeτε magodo a benbane Ala xa.

¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuiin nasuxu. A yi a maxandin yabi, a mɔn yi xετε a ra Yerusalεn yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase mɔn yi Dawu-
daa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate
ayi, keli Gihon tigin ma lanbanni, siga sogegodo-
den binni han taan so dεεn naxan xili Yeεε Dεna,
a yi Ofeli geyaan nabilin. A mɔn yi sofa kuntigine
dɔxɔ Yuda taa makantanxine birin yi.

¹⁵ A yi xɔɲɛ suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi dɛnaxan yi e nun Yerusalɛn yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma.

¹⁶ A mɔn yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi bɔɲɛ xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane xa a e xa bira Alatala fɔxɔ ra, Isirayilaa Ala.

¹⁷ Yamaan mɔn yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kɛwali dɔnɔɛne, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayilaa Ala xinli, ne birin sɛbɛxi Isirayila mangane kɛdine kui.

¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene a naxanye ti, e nun a Asera kide gbindonna naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye ti benun a xa a yɛɛ magodo, ne birin sɛbɛxi Hosayi a taruxu kɛdine kui.

²⁰ Manase yi faxa, e yi a maluxun a konni. A dii xɛmɛna Amɔn yi findi mangan na a ɲɔxɔni.

Amɔn, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Amɔn findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun firinden nan ma, a yi ɲɛɛ firin ti mangayani Yerusalɛn yi.

²² Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Amɔn yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu.

²³ Koni, a mi a yetε magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Amən findi nən yulubi kan gbeen na.

²⁴ A walikene yi yanfan so a ma, e sa a faxa a banxini.

²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Amən ma, yamanan muxune yi ne birin faxa, yamanan muxune yi a dii xεmεn Yosiya dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

34

Yosiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 22.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jεε solomasεxeden nan ma, a yi jεε tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi.

² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda sɔnna tongo. A lu tinxinyaan kiraan xɔn.

³ A mangayaan jεε solomasεxedeni, hali a mən to yi xurun, a lu nən a benba Dawudaa Ala batuε. A jεε fu nun firinna, a yi taan kidene kala fɔlɔ Yuda nun Yerusalen yi, e nun Asera kide gbindonne nun wure raxulunxi sawurane.

⁴ A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbindonne raxəri, e nun suxure sawurane. A ne birin findi dungi dungine ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa.

⁵ A yi kide ki muxune xɔnne gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalen rasariɓan na kii nin.

⁶ A mən yi siga Manase yamanani e nun Eframi bənsənna nun Simeyən bənsənna nun Nafatali bənsənna e nun bəxən naxanye yi e rabilinxi.

⁷ A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbindonne kala mənne yi, a yi suxurene findi burunburunna ra, a yi wusulan gandene birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a mən yi xεε Yerusalən yi.

*Saraxaraline yi sariya kədin to
Mangane Firinden 22.3-10*

⁸ Yosiyaa mangayaan jεε fu nun solomasεxedeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasarijandeni: Asaliyaa dii xεmən Safan nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xεmən Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini tən, mangana Ala.

⁹ E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Eframi nun Manase nun Isirayila yamaan muxu dənxən naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin bənsənne, e yi ne so a yii. E yi xεε Yerusalən yi.

¹⁰ Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini tən feen yεεratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikene yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini.

¹¹ Ne yi na gbetin so gεmε masonle nun kamudεrene yii alogo e xa gεmεne nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye raberin, e kala.

¹² Na walikene yi wanla kε tinxinni. Lewi bənsənna muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesu-

lan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxe.

¹³ E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikene xunmatone a ra walidene birin yi. Sebɛli tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebene nun kantan tiine.

¹⁴ Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatalaa sariya kedɛn to a naxan so Musa yii.

¹⁵ Nayi, Xiliki yi a fala sebɛli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedɛn to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi sariya kedɛn so Safan yii.

¹⁶ Safan yi siga a ra Manga Yosiya konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, “I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin ke.

¹⁷ Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii.”

¹⁸ Sebɛli tiin Safan yi sa ne birin yɛba mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki sariya kedɛn so nen n yii.” Na xanbi ra, Safan yi a xaran mangan yɛtagi.

¹⁹ Mangan to sariya falane me na kedɛn kui, a yi a domani bo a ma.

²⁰ Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xemena Axikan nun Mike a dii xemena Abadon nun sebɛli tiin Safan nun mangana walikena Asaya, a naxa,

²¹ “E sa Alatala maxɔdin n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedɛn toxiɛni ito a fe ma, bayo Alatalaa xɔlon gbo en xili ma, amasɔto en benbane mi Alatalaa falan suxu mume alo a sebexi kii naxan yi kedɛni ito kui.”

²² Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi paxanla Xuluda fema. Xasara naxan

yi dugine kantanma, na mamandenna Salun ma naxanla, Tokehata a dii xεmεna. Na naxanla yi dɔxi Yerusalɛn Taa Nεnɛni. E yi e lanma xuiin fala a xa.

²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Ɛ sa a fala ε xε muxun xa,

²⁴ ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tərɔn nafama nɛn yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene sɛbɛxi kii naxan yi kɛdini ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yetagi.

²⁵ Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxɔɔ e kɛwanle xɔn. Nayi, n ma xɔlɔn gbo taani ito xili ma, a mi nɔnɔ mume!’

²⁶ Ɛ mɔn xa a fala Yuda mangan xa, naxan ε xɛxi Alatala maxɔdindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma ε naxanye mɛxi, a naxa,

²⁷ ‘Bayo i bata gaxu, i yi i yetɛ magodo Ala xa, i to falani itoe mɛ naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xɛtɛ n ma, bayo i bata i ya dugine yibɔ i ma, i yi wuga n yetagi, n bata a mɛ. Alatalaa falan ni i ra.

²⁸ N ni i rasuxuma nɛn i benbane fɛma, i rasɛnɛma nɛn bɔɔɔ xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na tərɔne toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatɔne yi.’ ” E yi sa na yabin nali mangan ma.

Ala batu ki faɔina Yosiya xɔn

Mangane Firinden 23.1-3

²⁹ Manga Yosiya yi Yuda nun Yerusalɛn fonne birin malan.

³⁰ Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane nun

saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune nun yamaan birin biraxi a fəxə ra, muxudin nun muxu gbeena. Alaa layirin kədin naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na.

³¹ Mangan yi ti a tideni Alatala yətagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tənne suxu a bəjən nun a niin birin yi, alo a seβexi layiri kədin kui kii naxan yi.

³² A yi Bunyamin bənsənna muxune nun Yerusalən kaane birin nasō na layirin bun. Yerusalən kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala.

³³ Yosiya yi danna sa fe jaxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbətene yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nən Alatala, e benbane Ala fəxə ra a dunuɲa yi gidin birin yi.

35

Yosiya yi sanla raba

Mangane Firinden 23.21-23

¹ Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* raba Alatala xa Yerusalən yi jəən kike singen xi fu nun naaninde ləxəni, e yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxa subene kəe raxaba.

* **35:1: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəɔyaan 12.1-13 kui.

² Yosiya mən yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e sɔbɛ so Alatala Batu Banxin wanla dɛxunni.

³ A yi a fala Lewi bənsənna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasariɲanxi Alatalaa wanla dɛxunni, a naxa, “Ɛ sa Layiri Kankiraan dɔxɔ Alatala Batu Banxini Isirayila Manga Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani naxan tixi. Ɛ mi fa a maxalima ɛ tungunne ma iki. Nayi, ɛ wali Alatala ɛ Ala xa e nun Isirayila, a yamana.

⁴ Ɛ yi ɛ yitaxun denbaya yɛɛn nun wali xundɛ yɛɛn ma, alo Isirayila manga Dawuda a seɓɛxi kii naxan yi, e nun a dii xɛmɛn Sulemani.

⁵ Ɛ birin xa sa ti yire sariɲanxini, ɛ yɛba yamaan bənsənne yɛɛn ma.

⁶ Ɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa yɛxɛɛ diine faxa ɛ ngaxakedenne xa, ɛ yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra.”

⁷ Yosiya yi ɲinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na.

⁸ A kuntigine fan ɲɛnigen ma, ne fan yi xuruse na nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yɛxiyɛli, ne yi xuruse wuli firin kɛmɛ sennin ba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra e nun ɲinge kɛmɛ saxan.

⁹ Konani nun Semaya nun Natanɛli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyɛli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun ɲinge kɛmɛ suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

¹⁰ Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xundɛ yɛɛn ma, alo mangana

a yamari kii naxan yi.

¹¹ E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa xuruseene kɔɛ raxabɛ, saraxaraline yi lu marasariɲanna tiyɛ xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma.

¹² E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yita Alatala ra, alo a sɛbɛxi Musaa kɛdine kui kii naxan yi, e ɲingene fan liga na kii nin.

¹³ E yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene sa tɛɛni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasariɲan saraxa se gbɛtɛne, e yi ne ɲin tunde ne nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafurɛn.

¹⁴ Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixɛtɛne lu nɛn walɛ han kɔɛɛn na, e yi saraxa gan daxine ba e nun saraxa sube turene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixɛtɛne xa, saraxaraline.

¹⁵ Asafi yixɛtɛn naxanye yi bɛtin bama, ne yi e wanle kɛma nɛn alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fe-toon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla dɛ. E mi keli e wali xundɛne yi mumɛ, bayo e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnna muxune yi donseen nafalama e xa.

¹⁶ Na lɔxɔni, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gandeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi

Tiin Dangu Ləxən Sanla raba na waxatini. E mən yi Buru Tetaren Sanla† raba xi solofere bun ma.

18 Sa fələ Nabi Samuyeli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen.

19 Na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Yosiya mangayaan ɲεε fu nun solomasexen nan ma.

*Yosiya mangayaan naɲanna
Mangane Firinden 23.24-30*

20 Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tənɲε, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yengedeni Efirati baan dɛxən. Yosiya yi mini a ralandeni.

21 Neko yi xεrane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yengedeyi de, n sigan yama gbεte nan yengedeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yengε de naxan n malima alogo a nama i halagi.”

22 Koni, Yosiya mi xεte a fəxə ra, a yi a maxidi alo muxu gbεte alogo a xa siga a yengedeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi kelixi Ala ma. A fa a yengedeni Megido fixε yireni.

† 35:17: **Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma lɛbən mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sariɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəɾəyaan 12.15 kui.

²³ Xalimakuli wonle yi a sɔxɔn, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E n xali, amasɔtɔ n maxɔlɔxi naxi ra.”

²⁴ A walikene yi a ragodo a yenge so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalen yi. A yi faxa, e yi a maluxun a benbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi sunu Yosiya faxa feen na.

²⁵ Nabi Yeremi yi Yosiya saya feen sunu betini tɔn. Han to, naxanle nun xemene birin Yosiya saya feen sunu betin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na betine sebexi Sunu kedine kui.

²⁶ Manga Yosiya kewali donxene, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kedin na,

²⁷ keli a fe taruxun fɔlɔn ma han a rapanna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.

36

Yehowaxasi, Yuda Mangana

Mangane Firinden 23.30-24.17

¹ Yamanan muxune yi Yosiyaa dii xemene Yehowaxasi dɔxɔ mangan na Yerusalen yi a fafe nɔxɔni.

² Yehowaxasi findi mangan na a ne mɔxɔɔɔn nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi.

³ Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalen yi, a yeteen yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixen kilo wuli saxan e nun xemaa kilo tonge saxan.

⁴ Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakedenna Eliyakimi dɔxɔ mangayani Yuda xun na Yerusalɛn yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

*Yehoyakimi, Yuda mangana
Mangane Firinden 23.36-24.7*

⁵ Yehoyakimi findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxanden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A yi fe jaxin liga Alatala, a Ala yɛɛ ra yi.

⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari yi sa a yɛngɛ, a yi a xidi yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yamanani.

⁷ Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin tongo, a sa e sa a manga banxini Babilɔn yi.

⁸ Yehoyakimi kɛwali dɔnxɛne mangayani, a fe xɔsixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin seɓɛxi Isirayila mangane nun Yuda mangane kɛdine kui. A dii xɛmɛn Yoyakin yi ti mangayani a jɔxɔni.

*Yoyakin, Yuda Mangana
Mangane Firinden 24.8-17*

⁹ Yoyakin findi mangan na a jɛɛ solomasɛxɛden nan ma, a yi kike saxan xi solomasɛxɛ ti mangayani Yerusalɛn yi. Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga.

¹⁰ Jɛɛ nɛnɛn fɔlɔn na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilɔn yi e nun Alatala Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxakedenna Sedeki dɔxɔ mangayani Yuda nun Yerusalɛn xun na.

*Sedeki, Yuda Mangana
Mangane Firinden 24.18-20*

¹¹ Sedeki findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun kedenden nan ma, a yi ɲɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi.

¹² Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yɛɛ magodo Nabi Yereɲi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

*Konyiyana Babilɔn yamanani
Mangane Firinden 25.1-21*

¹³ Manga Nebukadanesari Sedeki rakɔlɔ nɛn Ala yi. Koni hali na, a murute nɛn Manga Nebukadanesari yɛɛɛn xili ma. Sedeki yi a tuli maxɔdɔxɔ, a yi a bɔɲɛni xɔdɔxɔ benun a xa fa Alatala ma, Isirayilaa Ala.

¹⁴ Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xɔsixi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxɔsi, a naxan nasariɲan Yerusalɛn yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dɔxɔ wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa.

¹⁶ Koni fɔ e to Alaa xɛrane magele, e mi tin a falan suxe, e yi nabine magele han Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma, xɔlɔn naxan mi yi ɲanɲɛ.

¹⁷ Nayi, Ala yi Babilɔn mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faxa silanfanna ra yire sariɲanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xɛmɛ fonna nun ɲaxalan fonna hali naxanye bata yi fuga, Ala ne birin so nɛn Nebukadanesari yii.

¹⁸ Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala

Batu Banxin nafunle nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilɔn yi.

¹⁹ E yi tɛɛn so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalɛn taan yinna rabira. E tɛɛn so banxi faɲine birin na, e yi se faɲine birin kala.

²⁰ Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilɔn yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan sɛnbɛn sɔtɔ waxatin naxan yi.

²¹ Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan fala Yeremi xa, a naxa, “Yamanan luma nɛn matabuni, a lu rabɛɲinxi ɲɛɛ tonge solofere. Na findima waxatin ɲɔxɔn nan na a yi lan nun a xa matabun sɔtɔ fata sariyan na naxan mi suxu.”*

Ala Batu Banxin mɔn yi ti

Esirasi 1.1-3

²² Perise mangan Kirusi a mangayaan ɲɛɛ singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xɔn. Perise mangan yi falan nali, a yi a seɓɛ a yamanan yiren birin ma, a naxa,

²³ “Perise mangan Kirusi naxa iki,
‘Alatala, Ala Naxan Kore,
na bata yamanane birin so n yii dunuɲa yi,
a bata n yamari
a n xa a batu banxin ti Yerusalɛn yi Yuda yi.
A yamaan muxun naxanye ra ε yɛ,
Alatala, e Ala xa lu ne xɔn,
ne xa siga.’ ”

* **36:21:** Yeremi 25.11 nun Saraxaraline 26.34-35

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78